

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน
เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส
(เล่มน้อยี่1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์
คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่มน้อยี่2)

พระศรีบุญ ช้างกุล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2563

**Opinions of Foreign Tourists on Chinese Temples Buddhism
Management to become A Religious Tourism Learning Place
Case Study : Wat Mangkorn Kammalawas (Leng Nuei Yee1)
and Wat Borom Racha Kanchanapisek Anusorn
(Leng Nuei Yee2)**

Phra Saran Changkun

**A Individual Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Arts Program in Tourism Management
Faculty of Tourism and Hospitality,
Dhurakij Pundit University**

2020

ใบรับรองสารนิพนธ์

คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อสารนิพนธ์ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน
เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส
(เล่มเนี้ยยี่ 1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์
(เล่มเนี้ยยี่ 2)

เสนอโดย พระศรัณย์ ช้างกุล

สาขาวิชา การจัดการการท่องเที่ยว

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข็มทอง)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑาทันติ ชุบชวงค์)

คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรมรับรองแล้ว

.....คณบดีคณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑาทันติ ชุบชวงค์)

วันที่ 29 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2563

หัวข้อสารนิพนธ์	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา: วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) และวัดบรมราชากาญจนานิกายเถรวาท ออนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2)
ชื่อผู้เขียน	พระศรีบุญย์ ช้างกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์.ดร. อศวิณ แสงพิบูล
สาขาวิชา	การจัดการการท่องเที่ยว
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งเดินทางมาท่องเที่ยววัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนานิกายเถรวาท ออนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ที่ เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 30-55 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน \$ 20,001 – 30,000 มีวัตถุประสงค์ในการมาเยือน คือ เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีสัญชาติเป็นชาวเอเชียตะวันออก

การจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และเล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1) ด้านแหล่งข้อมูล เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ด้านสถานที่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ด้านบุคลิกภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ด้านกิจกรรมในสถานที่ อายุ ระดับการศึกษา และสัญชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5) ด้านวิธีการบริหารจัดการ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 6) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 7) ด้านการเข้าถึง เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Individual Study	Opinions of Foreign Tourists on Chinese Temples Buddhism Management to Become a Religious Tourism Learning Place Case Study : Wat Mangkorn Kammalawas (Leng Nuei Yee1) And Wat Borom Racha Kanchanapisek Anusorn (Leng Nuei Yee2)
Author	Phra Saran Changkun
Advisor	Assoc.Prof. Dr. Aswin Sangpikul
Department	Tourism Management
Academic Year	2019

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the opinions of foreign tourists on chinese temples buddhism management to become a religious tourism learning place and 2) to compare the opinions of foreign tourists on chinese temples buddhism management to become a religious tourism learning place, classified by personal factors.

The samples for this research were 400 foreign tourists who 20 years old and over to traveling to Wat Mmangkornkammalawas (Leng Nuei Yee1) in Bangkok and Wat Boromracha kanchanapisekanusorn (Leng Nuei Yee2) in Nonthaburi by a accidental sampling selection. The questionnaire and interview were research instrument. The data were analyzed by using frequency, percentage, average, standard deviation, t-test and F-test (ANOVA).

The results revealed that most samples were female between aged 30-55 years, with a bachelor's degree, worked as business owner and the average monthly incomes at \$ 20,001 - 30,000. The purpose of visited were worship with sacred object and has east Asian nationality.

The chinese temples buddhism management to become a religious tourism learning place, tourism foreign focus mostly on data source, next are facilities and access side. Comparison of the opinions of foreign tourists on chinese temples buddhism management to become a religious tourism learning place classified by personal factors are 1) Data source, sex, education and occupation were statistically significant differences at the 0.05 level 2) Place, sex, education level and the average monthly incomes were statistically significant differences at the 0.05 level 3) Staff, the average monthly incomes and the purpose of visited were statistically

significant differences at the 0.05 level 4) Activity area, sex, age, education and nationality were statistically significant differences at the 0.05 level 5) Management, sex, age, education, the average monthly incomes and the purpose of visited were statistically significant differences at the 0.05 level 6) Facilities, age, education, occupation, the purpose of visited and nationality were statistically significant differences at the 0.05 level and 7) Access side, sex, education and the average monthly incomes were statistically significant differences at the 0.05 level.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะความสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงาน และบุคลากรหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอกล่าวขอบคุณ คือ

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ อบรมสั่งสอน และให้การสนับสนุน ช่วยเหลือให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทาง และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ พระดร.ภาณุวัฒน์ เลิศประเสริฐพันธ์ (เสี่ยสก) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบรมราชากาญจนภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ วัดเล่งเน่ยยี่2 พระวิระพงษ์ ปาसानนท์ (เสี่ยไท้) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบรมราชากาญจนภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ วัดเล่งเน่ยยี่2 พระครูสังฆรักษ์สัญญาชัย หงษ์ทอง (เสี่ยซัง) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดมังกรกมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่1 พระมงคลรัตน์ ไชยเดช (เสี่ยม่วย) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดมังกรกมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่1 พระดร.ชวัชชัย แก้วสิงห์ (เสี่ยเหลียง) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมังกรกมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่1 พระกฤตานน จุฑาเกียรติ (เสี่ยกือ) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ วัดมังกรกมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่1

ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ คุณแม่ ที่สนับสนุนทางการศึกษาและเป็นกำลังใจเสมอมา เป็นแรงผลักดัน ในการทำการศึกษาให้สำเร็จ คุณค่าหรือประโยชน์อันใดที่เกิดจากการศึกษานี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

พระศรีญชัย ช้างกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๗
สารบัญภาพ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยว.....	6
2.2 แนวคิดการบริหารจัดการพุทธสถาน.....	11
2.3 แนวคิดการส่งเสริมพุทธสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้.....	16
2.4 แนวคิดการพัฒนาพุทธสถานเป็นสถานที่ท่องเที่ยว.....	26
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	37
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43

สารบัญ

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวต่างชาติ.....	44
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการ บริหารจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิง ศาสนา.....	47
ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา.....	51
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	90
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	96
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	98
บรรณานุกรม.....	301
ภาคผนวก.....	305
ก. แบบสอบถาม.....	106
ข. แบบสัมภาษณ์.....	116
ประวัติผู้วิจัย.....	120

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	45
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา.....	48
4.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหาร จัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	52
4.4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยว เชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่.....	54
4.5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยว เชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่.....	55
4.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหาร จัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้าน สถานที่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	56
4.7 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยว เชิงศาสนา ด้านสถานที่ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่.....	58
4.8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยว เชิงศาสนา ด้านสถานที่ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่.....	59
4.9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหาร จัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้าน บุคลากร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ จำแนกตามอายุ เป็นรายชื่อ.....	66
4.14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายชื่อ.....	67
4.15 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ จำแนกตามสัญชาติ เป็นรายชื่อ.....	67
4.16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	68
4.17 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามอายุ เป็นรายชื่อ.....	70
4.18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายชื่อ.....	71
4.19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นรายชื่อ.....	71
4.20 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการมาเยือน เป็นรายชื่อ.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.21 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	74
4.22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่.....	76
4.23 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่.....	77
4.24 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่.....	78
4.25 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการมาเยือน เป็นรายคู่.....	79
4.26 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรต้นเหตุ องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว กับตัวแปรตามภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลกด้านศาสนา.....	80
4.27 แสดงองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก ด้านศาสนา.....	81
4.28 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรต้นเหตุ องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว กับตัวแปรตามภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก ด้านธรรมชาติ.....	83
4.29 แสดงองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก ด้านธรรมชาติ.....	84
4.30 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์.....	85

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และการเรียนรู้ที่เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และแสวงหาคูณค่าทาง ด้านคุณธรรมจริยธรรม อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งแก่เพื่อนมนุษย์ และต่อสิ่งแวดล้อม (พระครูสังฆรักษ์สาธกร ปุณฺณฤทธิโก, สมศักดิ์ บุญปุ และระวีง เรื่องสังข์, 2561 : 1475-1489) ในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและกัน ผ่านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด การไหว้พระประจำวันเกิด ปีเกิด การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเน้นการฝึกสมาธิทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และพุทธศาสนา อันจะนำไปสู่การปลูกฝังด้านศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม และการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม สะท้อนให้เห็นค่านิยมในการทำบุญและการแสวงบุญของสังคมไทยที่ปฏิบัติมานับแต่อดีตซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวดังกล่าว ได้รับความสนใจตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คน ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเฉพาะด้านที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาพุทธศาสนา ชื่นชมสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์และบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์การนมัสการ เจริญอรรถร่วมถึงการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละศาสนา (นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว และชนกฤต สังข์เลย, 2561: 112-121)

บทบาทของวัดในอดีต วัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ศิลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ไปสู่ชุมชน เป็นสถานที่ซึ่งคนในชุมชนส่งบุตรหลานของตนเข้ามาในวัดเพื่อเรียนและศึกษาหาวิชาความรู้ต่าง ๆ วัดจึงมีความสำคัญมาก และมีบทบาทสูงในทุกชนชั้นของสังคมไทย วัดและพระภิกษุสงฆ์เป็นที่ยอมรับนับถือ และเคารพศรัทธาจากคนในชุมชน ด้วยดีตลอดมาตั้งแต่ในอดีต วัดจึงถือได้ว่าเป็นสถาบันหลัก เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยตลอดมา ในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ทุกหมู่บ้านต่างก็มีวัดเป็นศาสนสมบัติร่วมกันของคนในท้องถิ่น ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านก็มีความสัมพันธ์ผูกพันแบบ

แน่นกับวัด เพราะวัดเป็นเสมือนสถานที่ที่ให้ความอบอุ่นใจสบายใจ ให้ความรู้แก่ชุมชน ดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์กลางทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจของพุทธศาสนิกชน มีการสื่อสารในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ สิ่งที่เป็นสาระข้อเท็จจริง ประกอบด้วยเหตุผลและความจริงใจ สามารถนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการเรียนรู้ การพัฒนาการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถานอันเป็นสมบัติของชาติได้ และถ้าวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้มีการดำเนินการในลักษณะของการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการและการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ (พระครูสังฆรักษ์วุฒิพงษ์ วุฑฒิวีโส และคณะ, 2561: 1597-1598)

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คนชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การจัดการแหล่งโบราณสถานและพุทธศิลป์ในแต่พื้นที่ยังพบว่ามีปัญหาในเรื่องของการจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาและการจัดการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า การที่เรามุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงศาสนา ประกอบกับเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่กันไป เพื่อการพัฒนาที่สร้างความเจริญทั้งทางสังคม ความเจริญทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงเน้นพัฒนาความเจริญทางด้านจิตใจไปพร้อม ๆ กัน โดยการแสวงหาและใช้ต้นทุนทางสังคมทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างมั่งคั่งในประเทศไทย เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเชื่อมโยงสู่การศึกษาเชิงพุทธศาสนา เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานวัฒนธรรมของชาติ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศชาติในเชิงเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทั้งทางปัญญา และทางเศรษฐกิจเข้าสู่ความรับผิดชอบต่อสังคมในวงกว้างได้ โดยผ่านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบกับแหล่งเรียนรู้ในวัดจีนยังมีการศึกษาน้อยมาก ซึ่งพบว่าวัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) และวัดบรมราชา กาญจนานิคมกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) เป็นพุทธสถานที่เป็นที่นิยมและรู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ และมีความสำคัญที่ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแต่ยังไม่มีการบริหารจัดการ การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ครั้งนี้ จึงถือเป็นการนำร่องเพื่อให้ทราบถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดจีน เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับนักเรียน ประชาชน และผู้สนใจทั่วไป นอกจากนี้การบริหารจัดการที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ศึกษาได้รับประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในเต็มที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็น

ของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดังกล่าวที่มีต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวยุโรปศาสนา” เพื่อนำองค์ความรู้จากงานวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการพุทธสถานต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าเชิงสถานต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดังกล่าวต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวยุโรปศาสนา

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดังกล่าวต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวยุโรปศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

นักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดังกล่าวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวยุโรปศาสนาแตกต่างกัน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดังกล่าวต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวยุโรปศาสนา

1.4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการวัด/พุทธสถานต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงศาสนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวยุโรปศาสนา ได้แก่ แหล่งข้อมูล สถานที่ ผู้ทำหน้าที่บริหารสถานที่ กิจกรรมในสถานที่ วิธีการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยว วัดมิ่งกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2)

2) กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมิ่งกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยให้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยได้ใช้สูตรของคอเครน (Cochran, 1977 อ้างใน ชีรวิไล เอกะกุล, 2543) ในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากร

2.2) เจ้าอาวาส หรือ ตัวแทนพระสงฆ์วัดเล่งเน่ยยี่ 1 และวัดเล่งเน่ยยี่ 2 ที่มีหน้าที่บริหารจัดการวัด ๆ ละ 2 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 รูป เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

1.5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

2) ตัวแปรตาม คือ การบริหารจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ได้แก่ แหล่งข้อมูล สถานที่ ผู้ทำหน้าที่บริหารสถานที่ กิจกรรมในสถานที่ วิธีการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง

1.5.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

วัดมิ่งกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนภิเษกอนุสรณ์ (คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ เล่งเน่ยยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี

1.5.5 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการเริ่มดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน พ.ศ. 2563

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หมายถึง บุคคลที่ถือสัญชาติอื่นที่มีสัญชาติเดียวกับประเทศที่ตนไปเยือน เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปค้างคืนอีกยังสถานที่หนึ่งโดยมีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน แต่ต้องไม่เกิน 90 วัน เพื่อกิจกรรมต่าง ๆ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดค่าจ้างค่าตอบแทน สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึง ชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดมิ่งกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1)

กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนภิเษก อนุสรณ์ (คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ เล่งเน่ย์ 2) จังหวัดนนทบุรี

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะทำให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการพุทธสถาน หมายถึง กระบวนการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของพุทธสถานวัดจีน 7 ด้าน ได้แก่ แหล่งข้อมูล สถานที่ ผู้ทำหน้าที่บริหารสถานที่ กิจกรรมในสถานที่ วิธีการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง

วัดจีน หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนาเถรวาทนิกายสังฆมณฑลจีนนิกาย มีโครงสร้างการบริหารปกครอง ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หมายถึง แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลและองค์กร แหล่งเรียนรู้ประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ประเภทศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณี

การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หมายถึง การท่องเที่ยววัด หรือพุทธสถาน หรือสถานที่สำคัญทางศาสนา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดการบริหารจัดการพุทธสถาน
- 2.3 แนวคิดการส่งเสริมพุทธสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้
- 2.4 แนวคิดการพัฒนาพุทธสถานเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

2.1.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยวทั่วไป

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของโลกไปแล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่าเกือบจะทุกประเทศในโลกนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตจนกลายมาเป็นสินค้าหลักในระบบการค้าระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว และในหลายประเทศ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอยู่ในระดับที่ 1-3 ของ 10 อันดับแรกในอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศนั้นๆ อีกด้วย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้า เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และเป็นที่เชื่อกันว่าความสำคัญของการท่องเที่ยวจะมีมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และการท่องเที่ยวกลายเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุด การเดินทางท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมธรรมชาติของมนุษย์ที่มีมาแต่โบราณกาล และได้พัฒนาการมาเป็นลำดับ ยังมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่งก็ยิ่งทำให้การเดินทางท่องเที่ยวขยายวงกว้างออกไป โดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ หลากหลายกันไม่ว่าเพื่อธุรกิจ เพื่อนันทนาการ และเพื่อศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็น การเดินทาง

ท่องเที่ยวซึ่งเป็นกิจกรรมอันเป็นส่วนบุคคลเหล่านี้ได้เติบโตรวมกันเป็นกลุ่มก้อนขึ้น จนกระทั่งต้องอาศัยเทคนิควิชาการเฉพาะ การวางแผน การจัดองค์การ และการตลาด รวมเข้าแล้วเรียกว่า “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของนานาประเทศในปัจจุบัน นอกจากนี้ทางด้านสังคม การท่องเที่ยวก็เป็นการพักผ่อนที่ช่วยลดความตึงเครียด พร้อม ๆ กับสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าของท้องถิ่น จึงเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือได้ว่าเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่แสดงบทบาทเด่นชัด ในแต่ละปีที่ผ่านมา ความสำเร็จโดยรวมหรือบางส่วนนั้น ย่อมมาจากพลังของฟันเฟืองหรือพลังขับเคลื่อน ทั้งส่วนเล็กและส่วนน้อยที่ช่วยกันผลักดันช่วยกันดันให้อุตสาหกรรมนี้เคลื่อนไหวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง และแสดงบทบาทนำในการเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่ การจ้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายรายได้และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมายหลาย ร้อยสาขา เป็นการสร้างความมั่งคั่งให้กับประชาชน และประเทศชาติอย่างเอนกอนันต์ และนำไปสู่ ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทย๑ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทาง ประวัติศาสตร์ เข้มชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความ เป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมผลงาน ฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่า การ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในยุคปัจจุบันการแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอา วัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจาก คู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับ กระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy)ที่กำลังมาแรง การ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึง เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เศรษฐกิจของไทย (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552: น.5)

2.1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย

วรัชต์ มัชฌมบุรุษ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับตัวเองอีก แนวหนึ่งที่ทำให้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน บันเทิงใจ และเกิดการเรียนรู้ซึ่งทุกคนต่างก็ รู้จักความหมาย และวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวกันอยู่บ้างแล้ว ในช่วงหลัง เมื่อไม่กี่ปีมานี้การ ท่องเที่ยวไทยได้รับการกระตุ้นให้ตื่นตัวเป็นอย่างมาก จนเกิดเป็นกระแสการท่องเที่ยวที่นับว่ามี แรงมากเลยทีเดียว และด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้มีการจัดรูปแบบของการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่ม ความแปลกใหม่ที่ น่าสนใจและสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ได้อย่างดี การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ได้แบ่งออกไปตามปัจจัยหลาย ๆ อย่าง

ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย แต่รูปแบบการท่องเที่ยวที่ Travel in Thailand ได้จัดแบ่งไว้มีดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ได้แก่

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่ง ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเลอย่างมีความรับผิดชอบ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อชมความงามและศึกษาภูมิทัศน์ต่าง ๆ บนพื้นผิวโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล เพื่อให้เกิดความรู้และได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ บนพื้นฐานของจิตสำนึกในการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการ จัดการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม ไร่ สวน ฟาร์มปศุสัตว์ สวนสมุนไพร เพื่อชมความงาม และเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์โดยมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น ๆ

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมและศึกษาปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์และเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล เช่น สุริยุปราคา จันทรุปราคา ฝนดาวตก และการดูดาวจรัสให้เห็นความรู้ความประทับใจ ความทรงจำ และประสบการณ์โดยจะต้องมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันอย่าง ยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ได้แก่

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อชมความงามให้เกิดความเพลิดเพลินใจ และเพื่อเรียนรู้ให้เกิดเป็นประสบการณ์โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อรักษามรดกทาง

วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วย

2.2 การท่องเที่ยวชมงาน วัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมและร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ให้เกิดความเพลิดเพลิน ความทรงจำ และประสบการณ์ที่ตีรวมทั้งเพื่อเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น พิธีกรรม และความเชื่อต่าง ๆ ด้วยการมีจิตสำนึกที่ดีและมีความรับผิดชอบในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่า โดยชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism / village tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านตามชนบท เรียนรู้การสร้างสรรค์ ผลงาน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เพื่อให้เกิดความรู้ประสบการณ์ความเข้าใจ ในวัฒนธรรมท้องถิ่น และเกิดความเพลิดเพลิน โดยจะมีชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ได้แก่

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน และเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายและใจ ในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม ให้เกิดความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ ซึ่งอาจจัดอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa) โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วย

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรัชญาทางศาสนา สัจธรรมแห่งชีวิต ด้วยการฝึกสมาธิ โดยจะได้รับประสบการณ์และความรู้ที่แปลกใหม่ และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้การมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะมึนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มุ่งเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหารไทย การนวดแผนไทย เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เพื่อประสบการณ์และความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเล่น กีฬา ให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ความตื่นเต้นเร้าใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำ ตกปลา กอล์ฟ สกีนํ้า กระดานโต้คลื่น เป็นต้น โดยจะต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel) เป็นการท่องเที่ยวที่สนุกตื่นเต้นเร้าใจ ผจญภัยไปในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในแบบพิเศษ ซึ่งจะสร้างความทรงจำ ความประทับใจ และได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยว

3.6 การท่องเที่ยวแบบ โฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (home & farm stay) เป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ชอบใช้ชีวิตร่วมกับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ แบบใกล้ชิด เพื่อที่จะเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีจิตสำนึกในการรักษาสสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (long stay) เป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการใช้ชีวิตในบั้นปลาย หรือผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวในต่างแดนเป็นเวลานานอย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel) เป็นการท่องเที่ยวที่ถูกจัดขึ้นเพื่อเป็นการสมนาคุณแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำยอดขายได้ตามเป้าหมาย โดยกลุ่มผู้แทนบริษัทต่าง ๆ จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พัก และค่าอาหารระหว่างการเดินทางในระยะเวลา 2-7 วัน ซึ่งจะเป็นการนำเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ หรืออาจมีการผสมผสานกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE ย่อมาจาก M=meeting, I=incentive, C=conference, E=exhibition) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อบริการให้กับผู้ที่เข้าร่วมประชุมที่มีการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีทั้งแบบเที่ยววันเดียว และแบบเที่ยวพักค้างแรม 2-4 วัน โดยมีการคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการ โดยการนำเที่ยวจะมีก่อนประชุม (pre-tour) หรือหลังประชุม (post-tour)

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้จัดรายการนำเที่ยวได้คัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวมาอย่างดีแล้ว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างจากการเดินทางท่องเที่ยวในระยะเวลาหลายวัน นอกจากนี้ยังมีการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอีกเยอะแยะ ซึ่งแตกต่างออกมาจากแนวคิดของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเพื่อต้องการอนุรักษ์ ธรรมชาติที่เรียกว่า Green tourism หรือการท่องเที่ยวเพื่อร่วม

เป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรม เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ที่เรียกว่า Volunteer tourism เป็นต้น

บทสรุป

การจัดรูปแบบของการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่ที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างดี การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ได้แบ่งออกไปตามปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้นในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย ผู้วิจัยได้นำหลักแนวคิดการท่องเที่ยวมาใช้ในการศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาพุทธสถาน หรือวัด ซึ่งมีความสำคัญทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

2.2 แนวคิดการบริหารจัดการพุทธสถาน

พระครูสุจิตร์ตนากร (วฑฒจิตโต) และบุญเชิด ชำนิศาสตร์ (2557: น.190-197) กล่าวว่า การบริหารจัดการวัดเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของ ผู้นำที่มีต่อการประกาศพระพุทธศาสนา ผู้เขียนจะได้นำเสนอในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการวัด โดยสังเขป ดังนี้

1. การบริหารจัดการวัดกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การบริหารวัดในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้รูปแบบของการบริหารที่ยึดหลักของ พระธรรมและพระวินัยในการบริหารจัดการ พระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในวัดนั้นจะยึดหลักของพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้เป็นหลักแห่งการอยู่ร่วมกัน การบริหารในสมัยพุทธกาล จึงเป็นการบริหารแบบธรรมาธิปไตย แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป สรรพสิ่งก็เปลี่ยนตามปัจจุบันสังคมได้ เกิดการเปลี่ยนแปลง อยู่ทุกขณะแห่งเวลา ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของวัตถุ จิตใจของคนก็เปลี่ยนตามวัดเอง ในยุคสมัยปัจจุบันนี้มีความเกี่ยวเนื่องทางด้านสังคมเป็นอย่างมาก ด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะความเกี่ยวเนื่องทางด้านจิตวิญญาณ ฉะนั้น การบริหารวัดจึงต้องปรับเปลี่ยนระบบ รูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา แม้แต่การนำเสนอหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าก็ต้องเปลี่ยนรูปแบบ และวิธีการเพื่อให้ทันกับความ เปลี่ยนแปลงทางสังคม และคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การบริหารวัดในปัจจุบันจึงได้เปลี่ยนรูปแบบ ระบบ วิธีการ การสร้างระบบให้เหมาะสมกับ ผู้อยู่อาศัยในวัดนั้น ๆ และสังคมโดยรอบ เพื่อให้การบริหารการปกครอง การดูแล รักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการ กิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัด การบริหารจัดการทางด้านพระพุทธศาสนาหรือการบริหารจัดการวัด มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่าง องค์ประกอบหลายอย่างที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการ ดังนี้

- 1) ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุสามเณรที่อยู่อาศัยในวัดหรือชุมชนเดียวกันนั้น
- 2) ศาสนธรรม ได้แก่ หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่จะต้องยึดเป็นหลักเสมอในการบริหารจัดการงานวัดนั้นๆ จะละเลยเสียไม่ได้ ซึ่งประกอบด้วยพระธรรมและพระวินัย
- 3) ศาสนสถาน ได้แก่ ศาสนวัตถุ หรือ ศาสนสมบัติ ได้แก่ วัด และทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสังฆารัมภ์ และอสังฆารัมภ์

4) ศาสนพิธี ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาและชุมชน อันจัดเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับสังคมทั่วไป องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัดที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะลืมเสียไม่ได้ เพราะมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก แต่ก็มีสิ่งอื่นที่เกี่ยวเนื่องด้วยนั้นก็คือ ความแตกต่างของคนในสังคม ซึ่งผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วยในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะสถาบันทางสังคมอันจะส่งผลต่อการบริหารจัดการวัดโดยภาพรวม ได้แก่ สถาบันทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 7 สถาบัน ประกอบด้วย 1) สถาบันครอบครัว 2) สถาบันการศึกษา 3) สถาบันการศึกษาศาสนา 4) สถาบันทางเศรษฐกิจ 5) สถาบันการเมืองการปกครอง 6) สถาบันนันทนาการ 7) สถาบันสื่อสารมวลชน สถาบันทั้ง 7 สถาบันมีความสัมพันธ์กัน และทุกสถาบันทำหน้าที่ของตนเอง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

แนวทางการปฏิบัติเพื่อการบริหารจัดการวัดที่ดี

การสร้างวัดมีมาแต่โบราณกาล เมื่อประชาชนมีจิตศรัทธาในบวรพุทธศาสนา ใค้อพยพไป ตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด ก็มักจะสร้างวัดขึ้นแล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปพำนัก เพื่อบำเพ็ญบุญกุศล ประกอบศาสนกิจ ตามประเพณีที่ สืบต่อกันมา ในอดีตวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรม ให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพ ดำรงแพทย์แผนไทย และศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เป็นสถานที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของ ประชาชน ดังนั้น วัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่งในการสืบทอด พระพุทธศาสนาตลอดมา จึงถือได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน ปัจจุบันการสร้างวัด ตั้งวัดจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนของทางราชการ เมื่อการสร้างวัดตั้งวัดได้เสร็จสิ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้อง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ขึ้นทะเบียนไว้ ในทะเบียนวัด ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว จึงถือว่าวัดนั้นเป็นวัดโดยสมบูรณ์ โดยเจ้าอาวาสมีหน้าที่ทำนุบำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ในการ

นี้ต้องดูแลบริหารกิจการภายในวัดอย่างเนื่อง ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การปฏิบัติ และอื่น ๆ ให้มีความก้าวหน้า ถูกต้อง เป็นระเบียบ เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

แนวทางการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดกรอบในการพัฒนาจำแนกตามด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การปกครอง หมายถึง การดูแล คุ้มครอง บริหาร โดยที่หลักการปกครอง เป็นภารกิจที่ วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษา ความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ในการอุปสมบทกุลบุตร การดำเนินการบริหารจัดการด้านการปกครอง มีแนวทางการดำเนินการ

2. การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน สึกฝน และอบรม โดยที่หลักการศาสนศึกษา เป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของ คณะสงฆ์ทั้ง แผนกธรรม-บาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจ ด้านนี้ครอบคลุมถึงการ ที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรม-บาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียนในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ ยังรวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัด ต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษา แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม

3. การเผยแผ่ หมายถึง ทำให้ขยายออกไป ทำให้ขยายกว้างขวางออกไป โดยที่หลักการ เผยแผ่ เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธี ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในวัด กล่าวโดยสรุป การดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อ

การเผยแพร่ ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัด นอกวัด ชื่อว่า ภารกิจด้านการ เผยแพร่ทั้งสิ้น ปัจจุบัน การเผยแพร่ ต้องดำเนินงานตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2550

4. การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน ภายในวัด โดยที่หลักการดำเนินการสาธารณูปการ เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการ พัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขต สังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแล รักษา ถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุ การจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี การจัดทำบัญชีเสนาสนะและ ศาสนสมบัติของวัด

5. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝน อบรมแก่ ประชาชน โดยที่หลักการศึกษาสงเคราะห์ เป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษาที่เน้นการ ปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนา เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้ คู่คุณธรรมของประเทศ โดยมีความมุ่งหมาย 4 ลักษณะ คือ

1) การจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตาม แผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งให้ พระภิกษุ สามเณร นักเรียน ได้ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

2) การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือ เอกชน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การเป็นผู้นำในการตั้งโรงเรียนในชนบทที่ตั้งวัด การให้ สร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด

3) การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษา ชาติ เช่น การสอนธรรมศึกษา การสอนศีลธรรม

4) การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคลากรทางการ ศึกษา เช่น มอบทุนการศึกษา มอบอุปกรณ์การศึกษา การดำเนินการด้านการศึกษาสงเคราะห์ มี แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การจัดตั้งโรงเรียน ศูนย์อบรม ชมรมต่าง ๆ ในวัด โดยมีการจัดตั้ง โรงเรียน หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ศีลธรรม จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ จัดตั้งชมรมต่าง ๆ เพื่อ รวมกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

4.2 การส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมและ สนับสนุน ด้านการศึกษาให้กับ โรงเรียนหรือหน่วยงานราชการต่างๆ 2) ส่งเสริมและสนับสนุน

ประชาชนในการส่งเสริมอาชีพต่างๆ และ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนกองทุนการศึกษาต่างๆ ให้แก่เด็กยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส

6. การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป โดยที่หลักการสาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงงาน การบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์สินจัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข สุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ การดำเนินการด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

6.1 การให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ด้านต่างๆ แก่ประชาชน ได้แก่ การสงเคราะห์ผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ การระงับข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งของชาวบ้าน การดำเนินการด้านการสาธารณสงเคราะห์อื่นๆ

6.2 การมีส่วนร่วมหรือสนับสนุน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนเพื่อการกุศล การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน การให้ความร่วมมือกับทางราชการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

6.3 การสร้างเครือข่าย/แนวร่วม/อาสาสมัคร/จิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ วัดสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านสาธารณะกับองค์กรต่าง ๆ วัดส่งเสริม/สนับสนุน ให้มีจิตอาสา เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดจัดให้มีอาสาสมัคร/แนวร่วมในการสอดส่อง ดูแล และพิทักษ์ พระพุทธศาสนา

6.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน/ส่วนราชการ ได้แก่ วัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และส่วนราชการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แนวทางการบริหารจัดการวัดที่ได้นำเสนอมาข้างต้นเป็นไปตามกรอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ อย่างไรก็ตามวัดแต่ละวัดย่อมมีข้อจำกัดในด้านของทรัพยากรต่าง ๆ ผู้นำควรประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและจัดกิจกรรมตามกำลังความสามารถของทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาและเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา

บทสรุป

การรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่ชาติไทยต่อไปจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวัดทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การบริหารจัดการ ตามกรอบการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ และผสานร่วมกับหลัก “ปัญจบริหาร” อันจะนำไปสู่ความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน การร่วมกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การมีศาสนทายาทเพื่อสืบทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนา และการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำไปสู่การจัดทำเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามของการวิจัยนี้ต่อไป

2.3 แนวคิดการส่งเสริมพุทธสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้

2.3.1 ความหมาย

นาวา วงษ์พรม (2560 : น.131-143) กล่าวถึง ความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

“แหล่งเรียนรู้” คือ ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ ปอเกิด แห่ง ที่หรือศูนย์ความรู้ที่ให้ผู้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ ซึ่งแหล่งเรียนรู้จึงอาจเป็นไปได้ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต และแหล่งเรียนรู้อาจจะอยู่ในห้องเรียนในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้

แหล่งเรียนรู้ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น

2.3.2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ สามารถจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภิภุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา

2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ตลอดจนร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงแรม รีสอร์ท โรงงานอุตสาหกรรม หอสมุด ถนน สะพาน เขื่อน ฝ่ายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน

3) แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ

4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน คนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน

เกษม คำบุตดา (2550: 10) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น หอสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ไร่ ไร่นา อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณาต่าง ๆ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เป็นต้น

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (2545: 6) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากสภาพจริง เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษศาสตร์ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดงออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ฯลฯ

2. แหล่งการเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและรวดเร็ว

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน หอสมุด สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สนามกีฬา ฯลฯ

2.2 แหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา ได้แก่ ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันค้นคว้าวิจัย แหล่งวิชาการ แหล่งบริการ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ หอสมุดประชาชน ศูนย์กีฬา ศูนย์การค้า ฯลฯ

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในสาขาอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ(2547: 3-4) ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ ได้หลายแบบตามความสอดคล้องกับโรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการใช้

แบบที่ 1 จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ลำธาร กรวด หิน ดิน ทราย ชายทะเล

2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ หอสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ

3. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ

แบบที่ 2 จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นหลัก คือ ครู อาจารย์ ห้องเรียน ห้องสมุด ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ เป็นต้น ตลอดจนการใช้อาคารสถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในชุมชนใกล้เคียงโรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล วัด ตลาด หอสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฟาร์ม สวนผัก สวนผลไม้

Ramirez (1954: 386) จำแนกแหล่งความรู้ในชุมชนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งความรู้ที่เป็นธรรมชาติ อาทิ แสงแดด อากาศ ดิน น้ำ เป็นต้น
2. แหล่งความรู้ที่เป็นบุคคล ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชน
3. แหล่งความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ได้แก่ แหล่งความรู้ที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ การคิดประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ เช่น เครื่องยนต์
4. แหล่งความรู้ที่เป็นสถาบัน ได้แก่ สถาบันต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โรงเรียน โบสถ์ เป็นต้น

Jarolimek (1969: 189) จำแนกแหล่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เป็นวัสดุในการอ่าน (Reading Materials) ได้แก่ หนังสือ จุลสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
2. ประเภทที่ไม่ใช่วัสดุในการอ่าน (Non-Reading Materials) ได้แก่ ภาพยนตร์ รูปภาพ ฟิล์มสตริป เครื่องบันทึกเสียง แผนที่ ลูกโลก และแหล่งวิทยาการอื่น ๆ

Nichols (1971: 342) แบ่งประเภทของแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ดังนี้

1. ผู้ชำนาญพิเศษ เช่น นักดนตรี จิตรกร ผู้ชำนาญงานพิเศษ นักกีฬา พนักงานซื้อขาย และบริการ พ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม ช่างนา
2. พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง
3. ตัวแทนองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ ตัวแทนของสังคม เทศบาล ศูนย์วัฒนธรรมหรือหน่วยงานอื่น ๆ
4. ผู้แทนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้แก่ บุคคลที่ทำงานทางด้านธุรกิจการค้าขายหรือโรงงานอุตสาหกรรม เช่น บริษัทขนส่ง เหมืองแร่ บริษัทห้างร้านต่าง ๆ
5. ผู้แทนรัฐบาล เช่น ตำรวจ เทศมนตรี เจ้าหน้าที่อนามัย เป็นต้น
6. คณะกรรมการที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชน เช่น กรรมการศึกษา โรงเรียน คณะที่ปรึกษาให้โรงเรียน คณะครูภายในโรงเรียน เป็นต้น
7. ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย พืช สัตว์ป่า น้ำ ดิน แร่ และวัสดุชนิดต่างๆ ทางธรรมชาติ
8. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคารสถานที่ เครื่องบิน ถนน รถไฟ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ปุชนียสถาน เป็นต้น

จากการจำแนกประเภทของแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่รอบ ๆ ตัวเรา จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปมากมายหลายประเภท สามารถได้สรุปแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู ประชาชน ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักการศึกษา นักวิจัย ผู้ประกอบการต่าง ๆ
2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ เช่น โรงเรียน ห้องสมุด สถานประกอบการต่าง ๆ ศาสนสถาน แปลงเกษตร สถานที่ทางธรรมชาติต่าง เป็นต้น
3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่อทางคอมพิวเตอร์ ผลงานประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

ในการแบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ นั้น พระพุทธทาสภิกขุ (อ้างใน สุมน อมรวิวัฒน์, 2548a: ออนไลน์) ได้แสดงธรรมเรื่อง “โรงเรียนที่ท่านยังไม่รู้จัก” มีความตอนหนึ่งว่า โรงเรียนมีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง คำพูดของท่านทั้งหลายแต่ท่านก็ไม่รู้จัก การเรียนรู้จากธรรมชาติช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการต่อสู้ดิ้นรน มีปัญหา มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ทั้งความจริง ความงามและความดี ในทางตรงกันข้าม ธรรมชาติก็มีทั้งความเสื่อมสลาย และความโหดร้าย ทำลายล้าง มนุษย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ และอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ด้วยการอนุรักษ์ และยอมรับคุณค่าของธรรมชาติ ปรับตนเองได้ในความเปลี่ยนแปลง และทำอย่างไร จึงจะให้เด็กรู้ด้วยตนเองมากขึ้น นั่นคือ ต้องสร้างแหล่งการเรียนรู้ให้เขา ต้องสอนให้เขารู้จักใช้ แหล่งการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้แบ่งได้ 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ประเภทบุคคล
2. ประเภทสถานที่
3. ประเภทวัฒนธรรมประเพณี
4. ประเภทสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี

2.3.3 การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

รูปแบบทางการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และนักท่องเที่ยวทั่วไปในทุกเพศ ทุกวัย เนื่องจากการศึกษาหาความรู้ นั้นเป็นกระบวนการที่ไม่มีวันสิ้นสุดและไม่ได้จำกัดเพศ อายุ และอาชีพ ดังนั้นทุกคนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ทั้งนี้ โดยการศึกษาหาความรู้จากการเดินทางท่องเที่ยว นั้นถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หาไม่ได้จากที่ใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียน ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้จึงได้รับการยอมรับ และได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก หรือทุกคนอาจจะคุ้นในชื่อว่า “ทัศนศึกษา” (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555)

ทัศนศึกษา มีรากศัพท์มาจาก “ทัศนะ” แปลว่า ความเห็น การเห็นสิ่งที่เห็น “ศึกษา” เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี เรียกว่า สิกขา สิกขาหรือศึกษา แปลว่า การฝึกฝน และพัฒนา ดังนั้น จึงมีหน่วยงานหรือองค์กร และนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับทัศนศึกษาไว้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงการศึกษา (2550) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับทัศนศึกษาไว้ว่า “การจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนพาผู้เรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานการณ์จริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้”

นรินทร์ สังข์รักษา (2555) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวข้องกับแนวคิดสำคัญของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ไว้ 5 ข้อ ดังนี้

- 1) เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการเผชิญหน้าสถานการณ์จริง และแก้ไขปัญหา เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้
- 2) ผู้เรียนได้ทำการลงมือปฏิบัติจริง ฝึกค้นคว้า และลงมือทำอีกทั้งยังฝึกในเรื่องของทักษะการคิด และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม
- 3) ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย
- 4) การแบ่งกลุ่มในการทำงานผู้สอนจะดำเนินการร่วมกับผู้เรียน และมอบหมายงานเพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 5) เน้นในเรื่องของการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยมีวัตถุประสงค์และมุ่งหมายที่ชัดเจน ในการกำหนดงาน และหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่ม

ดังนั้น ผู้วิจัยได้สรุปนิยามความหมายของทัศนศึกษาว่า ทัศนศึกษา คือ กิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนทำร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดมุมมองใหม่ในการเรียนรู้โดยการเปิดโอกาสให้มีการนำกลุ่มนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อที่จะได้เห็นของจริง หรือได้รับข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ตรง ทั้งนี้การออกไปศึกษาจะต้องเหมาะสม และตอบโต้กับวิชาหรือหัวข้อที่เรียน เพื่อความรู้ที่เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันแหล่งเรียนรู้ภายในวัดและศาสนสถานมีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งมีทั้งที่จัดตั้งโดยวัดเอง วัดจัดร่วมกับชุมชน หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น ซึ่งแต่ละวัดจะมีองค์ความรู้ การนำเสนอความรู้ และกระบวนการ จัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป สำหรับองค์ความรู้นั้นจะอยู่ที่อาคารและสิ่งปลูกสร้าง ศาสนวัตถุและศิลปวัตถุ เช่น มัสยิด โบสถ์ พระปรางค์ วิหาร หอไตร ศาลาการเปรียญ จิตรกรรมฝาผนัง ตู้พระธรรม ธรรมาสน์ มิห้รอบ และมิมบ้ร เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงต้นไม้และพรรณไม้ต่าง ๆ ภายในพื้นที่ และสภาพแวดล้อมภายนอกวัดอีกด้วย ส่วนรูปแบบการนำเสนอองค์ความรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1. การจัดทัศนศึกษานำชมวัดและศาสนสถาน เป็นการนำชม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถาปัตยกรรมที่อยู่ภายในวัด โดยมีวิทยากรเป็นผู้นำชม
2. การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นที่เก็บรวบรวม โบราณวัตถุ ศาสนวัตถุและศิลปวัตถุที่มีคุณค่าสำหรับอนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ต่อไป

3. การจัดทำเอกสารเผยแพร่ เป็นการรวบรวมเกร็ดความรู้ทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับวัด ตลอดจนกิจกรรมและผลงานต่าง ๆ ที่วัดจัดขึ้น และมอบเป็นอภินันทนาการให้แก่สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาเยี่ยมชมวัด รวมทั้งเผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไป

4. การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้และเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดและเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิชาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.4 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

นรินทร์ สังข์รักษา (2555) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต เพราะการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด อีกทั้งในสภาวะสังคมปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แฝงตัวอยู่ตามประเทศที่มีความเจริญด้านการท่องเที่ยว รวมไปถึงเมืองต่าง ๆ และชุมชนท้องถิ่น จึงง่ายต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ไว้ทั้งหมด 3 ข้อ ดังนี้

1) การกำหนดสถานที่แหล่งเรียนรู้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1) การไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งเรียนรู้ในระยะทางใกล้ การนำพาผู้เรียนไปยังสถานที่ต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อเปิดโลกการเรียนรู้นอกห้องเรียน ซึ่งระยะทางอาจมีขอบเขตอยู่บริเวณใกล้กับโรงเรียน หรือสถานศึกษา อำเภอ หรือจังหวัดที่ตั้ง และใช้เวลาในการเดินทางไม่นาน

1.2) การไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ในระยะทางที่ไม่ไกล การนำพาผู้เรียนไปยังสถานที่ต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน หรือสถานศึกษาเพื่อเปิดโลกการเรียนรู้นอกห้องเรียน ซึ่งระยะทางอาจไกลออกไปจากสถานศึกษา หรือจังหวัดที่ตั้งโรงเรียน หรือสถานศึกษาแต่ไม่ไกลมาก อาทิ การเดินทางไปทัศนศึกษายังจังหวัดที่ติดกับสถานที่ตั้งของโรงเรียน หรือสถาบัน และภายในภูมิภาคนั้น ๆ โดยใช้เวลาในการเดินทางเพื่อไปศึกษาไม่เกิน 1 วัน หรือไปเช้าเย็นกลับโดยไม่ได้ค้างคืน

1.3) การไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ในระยะทางไกลการนำพาผู้เรียนไปยังสถานที่ต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน หรือสถานศึกษา เพื่อเปิดโลกการเรียนรู้นอกห้องเรียน ซึ่งระยะทางอาจไกลออกไปจากสถานศึกษา หรือจังหวัดที่ตั้งโรงเรียนหรือสถานศึกษา โดยเดินทางไปศึกษายังจังหวัดที่อยู่ในภูมิภาคที่แตกต่าง และมีระยะทางที่ไกลโดยใช้เวลาในการเดินทาง เพื่อการศึกษาอย่างน้อย 1 วันขึ้นไป

2) การปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนศึกษานอกชั้นเรียน

การปฐมนิเทศผู้เรียน เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไปในทิศทางเดียวกัน และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการเดินทาง เพื่อการเรียนรู้และศึกษา ดังนั้น ก่อนจัดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ควรมีการจัดการประชุม หรืออบรมก่อนเดินทางทุกครั้ง โดยมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับการเดินทาง ได้แก่

2.1) สถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปเพื่อทราบถึงเหตุผลในการเดินทางไปเยือนในสถานที่แห่งนั้นรวมถึงการอธิบายถึงสถานที่แห่งนั้นพอสังเขป อีกทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อห้ามต่าง ๆ ที่ไม่ควรทำภายในสถานที่ที่เดินทางไป

2.2) วิธีการเดินทาง และรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง อธิบายถึงวิธีการเดินทาง ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางสัญจร ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง อาหาร ที่พัก ค้างคืน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องใช้ระหว่างการเดินทาง

2.3) ประโยชน์ที่จะได้รับในการร่วมเดินทางเมื่อผู้เดินทางทราบถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ แล้วควรแจ้ง และบอกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเดินทาง เพื่อไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นถึงความสำคัญของการทำกิจกรรม

3) กระบวนการ และขั้นตอนการนำผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) กำหนดความมุ่งหมาย

ความมุ่งหมายในการนำผู้เรียนออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ จะต้องก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ และได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าอย่างที่ไม่มิจกกรรมใด ๆ มาแทนที่ได้ อีกทั้งสถานที่ที่พานั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับบทเรียนหรือวิชาที่เรียน และเป็นสถานที่เหมาะสมต่อการเข้าชมอีกด้วย

3.2) เตรียมความพร้อม

ผู้นำควรทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ที่จะนำผู้เรียนไป และอธิบายถึงเหตุผลในการพาไปศึกษา และทำการปฐมนิเทศแนวทางต่างๆ รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมในการเดินทางและกำหนดการต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงระยะเวลาในการเดินทาง หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับที่พักหากมีการค้างคืน และควรแจ้งไปถึงผู้ปกครองให้รับทราบว่าทางโรงเรียน หรือสถานศึกษาจะมีการพาผู้เรียนออกไปเรียนรู้นอกสถานที่

3.3) ปฏิบัติการ และการศึกษาแหล่งเรียนรู้นำคณะผู้เรียนออกเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้หรือสถานที่ท่องเที่ยวตามหมายในกำหนดการ โดยส่วนใหญ่ถ้ามีคณะนักเรียน หรือหน่วยงานเดินทางไปท่องเที่ยวเข้าชมสถานที่ต่าง ๆ นั้นควรนำคณะผู้เข้าชมไปรู้จักกับเจ้าของ

สถานที่ หรือมีการกล่าวคำต้อนรับจากผู้ดูแล พร้อมทั้งแจกเอกสารคู่มือในการเข้าชม เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับความรู้อย่างสูงสุด

3.4) ประเมินผลการดำเนินงาน เมื่อเดินทางกลับมาแล้วนั้น ผู้สอนควรประเมินผล ว่า กิจกรรมที่ออกมานั้นผลที่ได้รับเป็นไปตามที่คาดหมายหรือไม่ และต้องมีการปรับปรุงหรือ แก้ไขอย่างไรบ้าง เพื่อจะนำไปปรับปรุงและเป็นแนวทางในการพัฒนาในการออกเดินทางเพื่อศึกษา และเรียนรู้นอกสถานที่ในครั้งต่อไปในอนาคต

2.3.5 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

ในการแบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ นั้น พระพุทธทาสภิกขุ (อ้างใน สุมณ อมรวิวัฒน์, 2548 : ออนไลน์) ได้แสดงธรรมเรื่อง “โรงเรียนที่ท่านยังไม่รู้จัก” มีความตอนหนึ่งว่า โรงเรียนมีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง คำหูดำตาของท่านทั้งหลายแต่ท่านก็ไม่รู้จัก การเรียนรู้จาก ธรรมชาติช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการต่อสู้ดิ้นรน มีปัญหา มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ทั้งความจริง ความงามและความดี ในทางตรงกันข้าม ธรรมชาติก็มีทั้งความ เสื่อมสลาย และความโหดร้าย ทำลายล้าง มนุษย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ และอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ด้วย การอนุรักษ์ และยอมรับคุณค่าของธรรมชาติ ปรับตนเองได้ในความเปลี่ยนแปลง และทำอย่างไรจึง จะให้เด็กรู้ด้วยตนเองมากขึ้น นั่นคือ ต้องสร้างแหล่งการเรียนรู้ให้เขา ต้องสอนให้เขารู้จักใช้แหล่ง การเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้แบ่งได้ 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ประเภทบุคคล
2. ประเภทสถานที่
3. ประเภทวัฒนธรรมประเพณี
4. ประเภทสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 :น. 8-9) ได้จำแนกประเภท ของแหล่งการเรียนรู้ไว้ 2 แบบ คือ

1. จัดตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้

1.1 แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะหาความรู้ได้ จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กรวด หิน ทราย ชายทะเล เป็นต้น

1.2 แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจน เทคโนโลยีทางการศึกษาที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ประชาชน สถาบันการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ เป็นต้น

1.3 บุคคล เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม การสืบสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านประกอบอาชีพ ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมมีแหล่งการเรียนรู้หลัก คือ ครู อาจารย์ ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ ตลอดจนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงโรงเรียน ท้องถิ่นที่โรงเรียนพาผู้เรียนไปเรียนรู้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ทุ่งนา สวนผัก สวนผลไม้ วัด ตลาด ร้านอาหาร ห้องสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย คนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง แหล่งทอผ้า เทคโนโลยีชาวบ้าน เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ

ศุวิทย์ มูลคำ (2545:น.19) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคลหรือปราชญ์ชาวบ้าน (Local Wisdom) ประกอบด้วยบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชาชีพ บางท่านอาจเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญ ในแต่ละสาขาวิชาชีพ บางท่านเป็นปราชญ์ชาวบ้าน บางท่านเป็นอดีตข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน บางท่านเป็นผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่น และบุคลากรในสถานศึกษาเอง ก็มีทั้งความชำนาญ ความรู้หรืออาชีพเสริมรายได้ที่ทำอยู่เป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ตลอดจนผู้เรียน รุ่นพี่หรือผู้เรียนชั้นที่โตกว่า ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยง บูรณาการในการศึกษาได้

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วทั้งในสถานศึกษา และท้องถิ่น เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติแล้ว หรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

เกษม คำบุตดา (2550: 10) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ใบไม้ อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น

บทสรุป

ในปัจจุบันพุทธสถานหรือวัดไม่เพียงแค่เป็นสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมทางศาสนา ความเชื่อ แต่วัดยังเป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้ของคนทั่วไป มีองค์ความรู้ การนำเสนอความรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป สำหรับองค์ความรู้ที่อยู่นั้นจะอยู่ที่อาคารและ สิ่งปลูกสร้าง ศาสนวัตถุและศิลปวัตถุ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดประเภทของแหล่งการเรียนรู้ของพระพุทธศาสนา (อ้างใน สุมน อมรวิวัฒน์, 2548: ออนไลน์) แบ่งได้ 4 ประเภทด้วยกัน คือ ประเภทบุคคล ประเภทสถานที่ ประเภทวัฒนธรรมประเพณี ประเภทสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี มาเป็นแนวทางในการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยเล็งเห็นว่าปัจจุบันวัดหลายแห่งได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติความเป็นมาทางพุทธศาสนา หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยได้นำการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย

2.4 แนวคิดการพัฒนาพุทธสถาน เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ (2556: น.10 - 15) กล่าวว่า วัดและศาสนสถานที่สามารถอนุรักษ์อาคารและสิ่งปลูกสร้างเก่าแก่ ศาสนวัตถุ และศิลปวัตถุที่มีคุณค่า รวมทั้งกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีต่าง ๆ ที่เชื่อมโยง กับคติความเชื่อท้องถิ่นได้นั้น สามารถใช้เป็นทรัพยากรในการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตชุมชน โดยแนวทาง การจัดการสามารถแบ่งเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่เน้นการรักษาสมดุลของเศรษฐกิจในการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม โดยยึดหลักว่าการท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากร ทางด้านวัฒนธรรมและ โครงสร้างทางสังคมของพื้นที่นั้น ๆ โดยการท่องเที่ยวจะเน้นไปที่การเข้าใจวัดและศาสนสถาน ประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบ รวมถึงการกระจายรายได้สู่ชุมชน

2. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในวัฒนธรรมของชุมชนผ่านทาง กิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ โดยแนวคิดนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาการและ สร้างเครือข่ายซึ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน

สำหรับการจัดการวัดและศาสนสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นจะ คำนึงถึง การรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมและการสร้าง รายได้ โดยต้องมีการวางแผนและกลยุทธ์ทางการตลาด และการพัฒนาวัดและศาสนสถาน ที่เหมาะสม มีการวางแผน โครงการพัฒนาวัดและศาสนสถาน ด้าน โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น เส้นทาง คมนาคม และการเตรียมบุคลากร เป็นต้น สำหรับการรองรับนักท่องเที่ยว และมีการจัด โครงสร้างองค์กรเพื่อกำหนดทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นที่การ ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อที่จะร่วมกันหาจุดเด่นของวัดและศาสนสถาน

ตัวอย่างการพัฒนาศาสนสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้

พระเจดีย์พุทธคยา วัดญาณสังวราราม

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มีพระดำริให้สร้าง อาคารจำลองพระเจดีย์พุทธคยาขึ้นในวัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี เพื่อระลึกถึงการตรัสรู้ของ พระพุทธเจ้าที่ทรงมอบความสว่างทางปัญญาให้อุบัติขึ้นในโลก โดยมีหม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี สถาปนิกผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยเป็นผู้ออกแบบ ภายในพระเจดีย์พุทธคยาจัด แสดงนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับ สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ โดยแบ่งนิทรรศการออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้อะไร จัดแสดงประติมากรรม เชิงสัญลักษณ์โดยใช้เรือ 6 ลำ อุปมาเหมือนร่างกายมนุษย์ ที่จะต้องพุงสติและอารมณ์เพื่อพาตัวเองไปสู่นิพพาน
2. พระพุทธเจ้าทรงทำอะไรหลังจากตรัสรู้ จัดแสดง ภาพจิตรกรรมเล่าเรื่อง “เสวย วิมุตตนิสา” ซึ่งเป็นช่วงเวลา ที่พระองค์ทรงทบทวนสิ่งที่ทรงค้นพบเกี่ยวกับความจริงแห่งชีวิต
3. พระพุทธเจ้าทรงมอบอะไรให้แก่คุณ เป็นการเล่าเรื่อง ด้วยภาพจิตรกรรมเชิง นามธรรมเรื่อง “มรรค 8” หรือ หนทางพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น เป็นข้อปฏิบัติที่จะทำให้เข้าถึง การดับ ทุกข์ได้จริง

พิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนา วัดเทพศิรินทราวาส

อาคารพิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนาเดิม เป็นอาคารโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม สร้าง ขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2433 ลักษณะ สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกสองชั้น ต่อมาได้เป็นที่จำพรรษาของ อดีตเจ้าอาวาส 2 รูป คือ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ และสมเด็จพระวันรัต หลังจากนั้นใน พุทธศักราช 2551 วัดเทพศิรินทราวาส และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ร่วมกัน ปรับปรุง พื้นฟูอาคารเป็นพิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนา โดยภายในแบ่งออกเป็นห้อง 7 ห้อง มีการจัด

แสดงนิทรรศการเป็นแบบ 4 มิติ พร้อม เทคโนโลยีภาพและเสียงที่ทันสมัย สำหรับพื้นที่ชั้นล่าง ประกอบด้วยห้องจัดแสดง 3 ห้อง ดังนี้

1. ห้องพระราชประวัติ แสดงพระราช ประวัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี
2. ห้องพระอุโบสถ แสดงประวัติ การก่อสร้างพระอุโบสถ และจำลอง ลักษณะสถาปัตยกรรมภายในพระอุโบสถ วัดเทพศิรินทราวาส
3. ห้องกำแพงแก้ว แสดงประวัติการ อัญเชิญพระศรีมหาโพธิ์ของวัดนิเวศธรรมประวัติมาปลูกไว้ที่วัดเทพศิรินทราวาสโดยต้นพระศรีมหาโพธิ์ของวัดนิเวศธรรมประวัติ เป็นพันธุ์ที่ได้มาจากต้นพระศรีมหาโพธิ์จากเมืองพุทธคยา ประเทศอินเดีย พื้นที่ชั้นบน ประกอบด้วยห้องจัดแสดง 4 ห้อง ดังนี้ 1. ห้องปฐมบท แสดงการเกิดของสิ่งมีชีวิตบนโลก และเหตุการณ์วันประสูติของ พระพุทธเจ้า 2. ห้องตรัสรู้ แสดงบรรยากาศขณะที่ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ 3. ห้องปฐมเทศนา แสดงบรรยากาศ ขณะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมปฐมเทศนา โปรดปัญจวัคคีย์ 4. ห้องปรินิพพาน แสดงบรรยากาศ ขณะที่พระพุทธเจ้าทรงเสด็จดับขันปรินิพพาน ใต้ต้นสาละคู่ ณ กรุงกุสินารา ประเทศอินเดีย เมื่อมีพระชนมายุ 80 พรรษา

วัดไตรมิตรวิทยาราม

พิพิธภัณฑ์หลวงพ่อทองคำและศูนย์ประวัติศาสตร์เยาวราช พิพิธภัณฑ์วัดไตรมิตรวิทยาราม (ศูนย์ประวัติ- ศาสตร์เยาวราช) ตั้งอยู่บนชั้น 2 ของพระมณฑป พระพุทธมหาสุวรรณปฏิมากรซึ่งเป็นมณฑปสูง 4 ชั้น สร้างขึ้นในเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2550 โดยชั้นล่าง เป็นห้องประชุมอเนกประสงค์ และชั้นที่ 3 ทำเป็นพิพิธภัณฑ์หลวงพ่อทองคำ ภายในจัดแสดงความเป็นมาของพระพุทธมหาสุวรรณปฏิมากร (หลวงพ่อทองคำ) และพระพุทธทศพลญาณพระประธานของวัด รวมถึง ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัด สำหรับศูนย์ประวัติศาสตร์เยาวราช จัดแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของ ผู้คนที่อยู่อาศัยในย่านเยาวราชซึ่งเป็นหนึ่งในชุมชนชาวจีนที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร โดยใช้สื่อผสมในการนำเสนอเรื่องราว

บทสรุป

วัดและศาสนสถานที่สามารถอนุรักษ์อาคารและสิ่งปลูกสร้างเก่าแก่ ศาสนวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่มีคุณค่า รวมทั้งกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีต่างๆที่เชื่อมโยง กับคติความเชื่อท้องถิ่นได้นั้น สามารถใช้เป็นทรัพยากรในการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตชุมชนวัดยังมีความสำคัญทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาพุทธสถานเป็น

สถานที่ท่องเที่ยวไปใช้ในการกำหนดกรอบการวิจัย ขอบเขตการวิจัย และเชื่อมโยงไปสู่การกำหนดข้อคำถามการวิจัยต่อไปด้วย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูสังฆรักษ์ (วุฒิพงษ์ วุฑฒิวโรโส), อินตา ศิริวรรณ, สีน งามประโคน และวิระ สุภะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน พบว่า ผลการวิจัยการพัฒนาวัดในประเทศไทย เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน พบว่า 1. วัดที่มีการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธจะนำเสนอเนื้อหาให้นักท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี ความเชื่อหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้บนพื้นฐานที่ความต้องการให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการเรียนรู้ คือ เกิดจากการรับรู้ และการคิด, เกิดจากการปฏิบัติ, การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเรียนรู้ให้เข้าถึง เพื่อรู้จักตนเองอย่างแท้จริง 2. วัดแต่ละวัดจะมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในลักษณะที่คล้าย ๆ กัน คือ เรื่องห้องน้ำ ที่พัก อาหาร ลานจอดรถ ฯลฯ 3. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัด ชุมชน ภาครัฐ และเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ น้อยมาก อีกทั้งวัดยังขาดบุคลากรที่ชำนาญด้านภาษา และงบประมาณยังคงเป็นข้อจำกัดประการสำคัญในการพัฒนาวัด จากผลการวิจัย สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน มีองค์ประกอบหลักคือ กระบวนการบริหารจัดการ, เหมาะสมกาลเทศะ, แหล่งเรียนรู้ และการท่องเที่ยวอาเซียน

พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ) (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. สภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ หนึ่งหนึ่งใหญ่วัดขนอนซึ่งได้รับรางวัลจากยูเนสโก เป็นต้น (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (3) ด้านการเข้าถึง ได้แก่ มีป้ายบอกเส้นทางเดินรถ เป็นต้น (4) ด้านการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ เป็นต้น (5) ด้านการตลาด ได้แก่ มีการกระตุ้นตลาดจากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น และ (6) ด้านนักท่องเที่ยว ได้แก่ ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจและความประทับใจของนักท่องเที่ยว เป็นต้น 2. แนวโน้มในเชิงอุดมคติของการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ควรพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ควรมีการบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเป็นสำคัญ ควรสนับสนุนงบประมาณให้เท่าเทียมกันทุกวัดที่เป็นแหล่ง

ท่องเที่ยว ควรวางแผนยุทธศาสตร์ตามหลัก PDCA ควรกำหนดปฏิทินกิจกรรมพระพุทธศาสนา อ่างอิงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ไม่นับของเรื่องราววัฒนธรรมแต่เน้นพุทธศิลป์ ไม่เก็บค่าเข้าชมจากคนไทย ควรแก้กฎหมายการอุดหนุนเงินบำรุงศาสนสถาน ควรจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวสำหรับการให้บริการที่ตรงกับความต้องการท่องเที่ยว ทุกวัดที่มีมรดกทางวัฒนธรรม ควรขึ้นทะเบียนโบราณสถานโดยไม่กังวลเรื่องความอิสระในการบริหารจัดการ และควรร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนมอญในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติมากกว่าการให้ความสำคัญกับรายได้จากการท่องเที่ยว 3. แนวทางการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มเชิงอุดมคติ พบว่า (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมอญและเผยแพร่สู่สาธารณชน เป็นต้น (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและมีผู้เชี่ยวชาญภาษาอยู่ประจำการ เป็นต้น (3) ด้านการเข้าถึง ได้แก่ กรมทางหลวงติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติมในจุดเชื่อมต่อหรือบริเวณทางแยก เป็นต้น (4) ด้านการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ วัดดำเนินการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติมให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ภายในวัด เป็นต้น (5) ด้านการตลาด ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย เป็นต้น และ (6) ด้านนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติโดยเสมอภาคกัน เป็นต้น

พระครูสมุห์วรวิทย์ เขมปญโญ (คงจันทร์) (2561) ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างพอเพียงของชุมชนวัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร พบว่า 1.สภาพแวดล้อม และวิธีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงของประชาชนในชุมชนวัดอุทัยธาราม ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2.หลักและวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ความพอเพียงให้แก่ประชาชน มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมส่งเสริมประชาชนใช้หลักความพอประมาณ หน่วยงานราชการ วัดและโรงเรียนควรร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ถูกต้องดีงามและวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้สินในครัวเรือนที่เกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชน เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนรู้จักประหยัด อดออม มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุง 3.แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ความพอเพียงให้แก่ประชาชนในชุมชนวัดอุทัยธาราม โดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในและนอกสถานที่ จัดทำแผนพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติส่งเสริมกิจกรรม ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่นวิชาชีพของประชาชนมีผู้นำและ

ผู้ตามที่ดี ผู้นำสร้างแรงบันดาลใจ มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมร่วมถึงประชาสัมพันธ์ ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนได้ปฏิบัติอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป

ฉวีวรรณ สิมรัมย์ (2561) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของ วัดพระพุทธบาท วัดศาลาแดง และวัดพระพุทธราย พบว่า ศาสนสถานในพระพุทธศาสนา เกิดจาก ศรัทธาของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้สร้างถาวรวัตถุ ด้วยศิลปะไทยจนกลายเป็นพุทธ ศิลปกรรมไทยที่มีความวิจิตรงดงามตระการตาจนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในปัจจุบัน แนวคิด เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวยังศาสนสถาน รวมถึงสิ่ง ปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเพื่อเยี่ยมชมหรือบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นมัสการศาสนสถาน และ พระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพื่อบำเพ็ญบุญกุศล 10 และปฏิบัติธรรม การนั่งสมาธิและการ ทาวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อผ่อนคลายและลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน เพื่อเข้าร่วมศาสนพิธี งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ จังหวัดสระบุรี มีวัดพระพุทธบาท วัดพระพุทธราย และ วัดศาลาแดง ที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะนี้ได้รับการจัดการการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาที่วัดพระพุทธราย วัดพระพุทธราย และวัดศาลาแดง จังหวัดสระบุรี เกิดขึ้นเพราะ (1) ความเชื่อเรื่องรอย พระพุทธบาท พระพุทธราย และพระพุทธรูปโรคนันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ (2) ศรัทธาในรอยพระ พุทธบาท พระพุทธราย และพระพุทธรูปโรคนันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ (3) ปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบุญ (4) ศึกษาประวัติรอยพระพุทธบาท ดำเนินพระพุทธราย ศึกษาประวัติความเป็นมาของการสร้าง พระพุทธรูปโรคนันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ (5) ชื่นชมวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน (6) สักการะสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ตามประเพณี (7) นักท่องเที่ยวต้องการใช้เวลาท่องเที่ยวกับครอบครัว การจัดการ การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดสระบุรี เป็นกระบวนการจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการ ส่งเสริมและสนับสนุน ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการนักท่องเที่ยว ด้านการบริหาร จัดการทั่วไป การจัดการการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดสระบุรีทั้ง 3 แห่ง เกิด จากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและวัด ในด้านการบริหารจัดการที่ดี มีการบริการและมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวตามความเหมาะสม มีการ ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย การประชาสัมพันธ์พิจารณาถึงพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมได้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การ ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาได้สร้างวิถีชุมชนให้มีความมั่นคงและเข้มแข็งทั้งการเมือง การ ปกครองท้องถิ่น เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การศึกษาศิลปวัฒนธรรม จนสามารถหล่อหลอมจิตใจชาว พุทธให้เป็นอันเดียวกันได้ เพราะความเชื่อและความศรัทธา อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง การศึกษา และการปฏิบัติธรรมเพื่อการเข้าถึงพระรัตนตรัยของพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี

ธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์, พระครูวิทิศ ศาสนทร และชาติ ภัคดี (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ พบว่า แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลมีไม่เพียงพอซึ่งขาดการวางแผนในการทำงาน ผู้รับผิดชอบมีภาระงานอื่นมากและขาดความรู้ ความเข้าใจ แหล่งเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติไม่มีการวางแผนการซ่อมแซมและดูแลรักษาขาดผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง การตรวจสอบข้อมูลมีความล่าช้าและไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขได้ต่อเนื่องและมีจำกัดและไม่หลากหลาย แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัยและอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ ใช้ผิดหลักการใช้ไม่ถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย คับแคบไม่สะดวกต่อการใช้

แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า (1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงานให้ชัดเจน จัดหาบุคลากรที่มีความถนัดมีความสามารถเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น (2) แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติควรจัดเก็บผลงานของนักเรียนมีการตรวจสอบและมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน (3) แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อควรสร้างความตระหนักให้ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาการสร้างสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและควรมีการตรวจสอบและประเมินโดยผู้รับผิดชอบ (4) แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ ควรมีการกำหนดนโยบายการใช้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมและควรมีการนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

สมภพ สรานุรักษ์ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราชให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พบว่า พิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราชประกอบไปด้วยทรัพยากรที่ให้ความรู้ในทางการแพทย์ และสาธารณสุข แต่หากมองในมุมมองหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของการท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราชมีในส่วนของข้อบกพร่องในเรื่องของการจัดแสดง การให้ความรู้ ความปลอดภัย และการบริการ ซึ่งองค์ประกอบหลักในการบริหารพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มีปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านนโยบายการบริหารงานพิพิธภัณฑ์

กรรณิกา คำดี (2558) ได้ศึกษาวัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว พบว่า มุมมองของพระภิกษุที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด คือ พระภิกษุต้องการให้เข้ามาปฏิบัติธรรมเป็นหลัก และพักผ่อนหย่อนใจเป็นเรื่องรอง ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อนักท่องเที่ยวอยากให้นักท่องเที่ยวมาปฏิบัติธรรมโดยให้ปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อชุมชนและชาวบ้านอยากให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือวัด อยากให้ปฏิบัติตามข้อวัตร อยากให้มาทำ

บุญตามประเพณี อยากให้สนับสนุนกิจกรรมของวัด มุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด มี 2 แนวคิด แนวคิดที่ 1 เห็นด้วย แนวคิดที่ 2 ไม่เห็นด้วย เพราะวัดควรเป็นที่ประกอบศาสนกิจและศาสนพิธี ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวัด วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้ หลักธรรมคำสอนของศาสนา อยากสนทนาธรรม โดยเฉพาะเรื่องการปฏิบัติ การทำสมาธิ การภาวนา ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน ชุมชนควรให้ความร่วมมือเมื่อสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยวมุมมองของชุมชนและชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในวัด ชุมชนเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวแนวพุทธและท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อวัด วัดควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อนักท่องเที่ยว อยากให้นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎของวัดและช่วยรักษาสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำ และคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ควรจัดหาสิ่งของพื้นฐานที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อจัดแสดงพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมและศาสนา ควรจัดแบ่งเขตบริเวณท่องเที่ยวและร้านค้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ควรมีการสร้างสื่อต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น โดยการจัดทำ วีดีโอ ข้อมูล ประวัติสถานที่ท่องเที่ยว คู่มือการเกี่ยวกับท่องเที่ยว ควรมีมัคคุเทศก์พหุภาษา สถานที่ และอธิบายประวัติความเป็นมาประโยชน์ ความสำคัญของสถานที่ ควรมีห้องสนทนาธรรมให้พระสนทนาธรรมะด้วยภาษาต่างๆ เข้าใจได้ไม่ยาก

พระครูโสภิตปัญญาร (กล้า กตปุญโญ) และพระครูโสภาสนนทกิตติ (2558) ได้ศึกษาบทบาทของวัดในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม พบว่า อาราม หรือวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา คือวัดเวฬุวนารามที่พระเจ้าพิมพิสารสร้างถวายพระพุทธเจ้าและเหล่าสาวก ที่ประเทศอินเดีย แคว้นมคธในสมัยนั้น ร่วมระยะเวลาราว 2,580 ปีแล้ว ซึ่งเป็นสถานที่เรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่สามารถดึงชาวพุทธทั่วโลกไปเรียนรู้ดินพุทธภูมิสร้างรายได้เข้าประเทศจำนวนเงินมหาศาล ด้วยเหตุนี้แหล่งการเรียนรู้ที่วัดตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ในประเทศที่มีการนับถือพุทธศาสนารวมถึงประเทศไทย มีแหล่งเรียนรู้ที่ปรากฏในงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาและเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้มาเรียนรู้และปฏิบัติด้วยความศรัทธาในการพัฒนาตน และมีแนวโน้มจะเพิ่มการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ประเพณีและศิลปะเพื่อศึกษาวิถีชีวิตคนไทยในอดีตและปัจจุบันได้เป็นอย่างดี วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ตั้งแต่เริ่มมีวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาคนที่บวชเรียนและเป็นสถานที่ขัดเกลาจิตใจของประชาชน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงมีวิสัยทัศน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาว่าวัดเป็นแหล่งการศึกษาให้จิตหลุดพ้นจากความทุกข์ จะเห็นได้ว่าวัดตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ในประเทศที่มีการนับถือพุทธศาสนารวมถึงประเทศไทย

ดังปรากฏในงานศิลปะประเภทต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตรกรรมประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นสิ่งล้าค่ามองในแง่เศรษฐกิจ มองในแง่การเรียนรู้สร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาและเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้เกิดความศรัทธา ประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่ดั่งตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้พุทธศิลป์ มีรากฐานที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสังคมไทยและวัดเป็นสถานที่พัฒนาคนให้เป็นคนดีในรูปแบบที่แตกต่างกันทั้ง ๔ กลุ่ม คือ การพัฒนาพระภิกษุ สามเณร การพัฒนาภิกษุณี ด้วยการศึกษาล่าเรียนในวัด และการพัฒนาอุบาสกและอุบาสิกาด้วยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมของวัดในรูปแบบต่าง ๆ ถ้ายังไม่เชื่อว่าวัดเป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนดีของชาติขอให้ไปศึกษาอ่านประวัติศาสตร์ชาติไทย

พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญฺโญ), นายฤทธิชัย แกมมาก และนายเนตร์ บุญเลิศ (2555) ได้ศึกษาการศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายด้านพุทธศิลปะ/สถาปัตยกรรมเหมาะสมกับเป็นแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ความสวยงามของปะติมากรรมฝาผนังภายในวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมภายในวัด และความสวยงามของจิตรกรรมฝาผนังภายในวัด ด้านความสะดวกสบายในการท่องเที่ยววัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า มีป้ายชื่อและรายละเอียดแจ้งถึงสถานที่ภายในวัดที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้เข้าไปท่องเที่ยวภายในวัด จำนวนห้องน้ำเพียงพอสำหรับผู้ไปท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายของการเข้าท่องเที่ยวภายในวัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ราคาเครื่องสักการบูชามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาได้แก่ ราคาวัตถุมงคลมีความเหมาะสม และราคาอาหาร/เครื่องดื่มเหมาะสม ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสารประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ศิลปวัฒนธรรมที่มีในวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีสุภายิตเตือนใจ หลักธรรมมีให้อ่านให้ศึกษา และบุคลากร/ประชาสัมพันธ์ของวัดให้ความรู้ได้ดีเท่ากัน และแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อมส่วนแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรปรับปรุงค่าไหว้พระธาตุ/พระพุทธรูป รองลงมา ได้แก่ ประวัตินิเวศน์พระธาตุ ภาพจิตรกรรม พิพิธภัณฑ์และคติคำคม ตามลำดับ ด้านการแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์มาก ๆ ต่อผู้เข้าไปท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อยากให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นศิลปะล้านนาให้มากขึ้น รองลงมาได้แก่ จัดทำสื่อที่เป็นคู่มือมัลติมีเดียอธิบายถึงบริเวณวัดหรือสิ่งสำคัญของวัด และให้มีพระเป็น

ผู้นำในการศึกษาเรียนรู้ในวัดนั้น ๆ ด้านข้อแนะนำอื่น ๆ ได้แก่ควรมีศาลาที่พักเพิ่มขึ้น มีน้ำดื่ม สะอาดไว้บริการ ปลูกไม้ในวรรณคดีหรือพุทธประวัติให้ศึกษาเรียนรู้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ และผู้ประกอบกรท่งที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการพัฒนา เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การท่งเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาหรือเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร ปัจจัยที่เป็นเครื่องดึงดูดใจนักท่องเที่ยว การจัดสถานที่ในวัดอย่างไรให้เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวหรือเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคของวัดด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัด (อนุรักษ์พุทธศิลป์วัฒนธรรมประเพณี) ส่วนใหญ่เกิดจากความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ไม่มีแนวคิดที่จะไปศึกษาเรียนรู้ในวัด นอกจากนั้นระยะทางการเดินทางไกล ค่าใช้จ่ายมาก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างเดินทางก็เป็นอีกหนึ่งของปัญหาอุปสรรค และงบประมาณในการดำเนินการเป็นอันดับแรก อันดับรองลงมาได้แก่ หน่วยงาน องค์กร ที่วัดนั้นอยู่ในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะร่วมพัฒนาวัด บุคลากรภายในวัดส่วนใหญ่ขาดความรู้ประสบการณ์การจัดวัดให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ชุมชนไม่ได้เข้าไปร่วมกับการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเพราะเห็นว่าผู้ที่บริหารวัดนั้นมีภูมิความรู้อยู่แล้วไม่กล้าไปแสดงความคิดเห็น

คำ วงศ์เทพ (2554) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่ลาน้อย ด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการติดตามและตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติในภาพรวมปานกลางและด้านการปรับปรุงและแก้ไขพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติในภาพรวมปานกลาง

ผลบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่ดำเนินการได้เป็นผลดีทั้ง 3 โรงเรียน ผลปรากฏว่าในด้านของการวางแผนแหล่งการใช้เรียนรู้โรงเรียนมีแผนนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน โดยจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของโรงเรียนทุกปี การศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณและผ่านความเห็นชอบและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสถานศึกษาทุกฝ่าย จะมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้โรงเรียนกำหนดให้ครูและนักเรียนมีการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเต็มที่ครูจัดทำแผนการเรียนรู้โดยกำหนดแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีการบันทึกผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาได้สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น วิทยากร งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์สำหรับด้านการติดตามและตรวจสอบ โรงเรียนได้จัดทำแผนการนิเทศแต่การดำเนินการในการนิเทศติดตามนั้น โรงเรียนยังไม่ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและ

ด้านการปรับปรุงและแก้ไขพัฒนาแหล่งเรียนรู้โรงเรียน ได้ประชุมครูวิเคราะห์ผลการใช้แหล่งเรียนรู้และนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในปีการศึกษาต่อไป โดยจัดทำเป็นแผนงาน โครงการประจำปีทุกปีการศึกษา

ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2554) ได้ศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละแหล่งเรียนรู้ชุมชน พบว่า แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทศิลปะ วัฒนธรรม และจาริตประเพณี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง และแหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

การเปรียบเทียบการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนตามขนาดสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ขนาดสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี มีปัญหา ได้แก่ งบประมาณและแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ข้อเสนอแนะ คือ สนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอ และควรมีการซ่อมแซม บำรุง รักษา แหล่งเรียนรู้ชุมชนประเภทต่างๆ

PhramahaAmnat Pawatthano (2013) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม” ผลการวิจัย พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม ตามหลักการจัดการประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม เป็นต้น ตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นต้น ตามหลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย เมตตา ทานกรรม เมตตา วชิกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณ โภคีสีลสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา

Sutchai Saatyng (2003) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลาง การแก้ไขปัญหาของประชาชนในระดับหมู่บ้าน จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า วัดมีอาคารสถานที่เพียงพอร่มรื่นสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ห้องน้ำ สาธารณูปโภค และการคมนาคมมายังวัดสะดวกสบาย และปลอดภัย ด้านบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาเจ้าอาวาส พระ เณร เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำของชุมชน และการส่งเสริมให้มีพระ เณร ในวัดมากขึ้น

Chaiwithun (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการ เพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ 4 ประการ (VETS) คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ (Vision) 2) การศึกษา (Education) 3) การอบรม (Training) และ 4) การดูงาน (Study Tour) ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนาในการวิจัย ครั้งนี้ ได้แก่ ศึกษา 3 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ทาวนา 4 อิทธิบาท 4 และ สัมปรีชธรรม 7 ส่วนรูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไป และตามแนว พระพุทธศาสนา ที่จะให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ควรมีการบูรณาการ การพัฒนาพระสังฆาธิการ ตามแนวทั่วไปและพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น

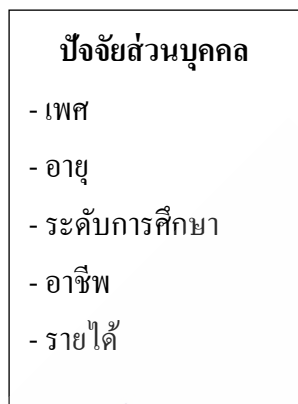
บทสรุป

จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลและองค์กร แหล่งเรียนรู้ประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ประเภทศิลปวัฒนธรรม และจารีตประเพณี และการบริหารจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ได้แก่ แหล่งข้อมูล สถานที่ ผู้ทำหน้าที่บริหารสถานที่ กิจกรรมในสถานที่ วิธีการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดงานวิจัยของ คำ วงศ์เทพ (2554) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 และประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2554) เรื่อง การจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เนื่องจากมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น และยังนำไปสู่การกำหนดข้อคำถามในการวิจัย เพื่อสร้างแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อไป

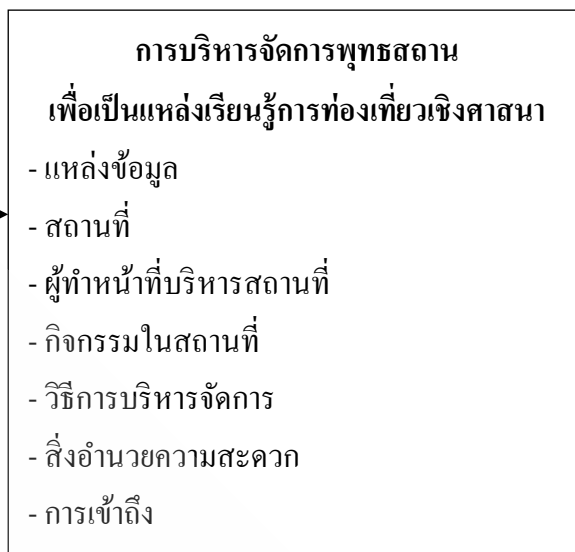
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดได้ว่า งานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา: วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) และวัดบรมราชาญาณภิเชกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) ควรจะมีองค์ประกอบ คือ แหล่งข้อมูล สถานที่ ผู้ทำหน้าที่บริหารสถานที่ กิจกรรมในสถานที่ วิธีการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นการศึกษาถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน 2563 กับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าอาวาส หรือ ตัวแทนคณะสงฆ์ ที่มีหน้าที่ดูแล บริหารจัดการวัด จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และอธิบายความหมายของข้อมูลพร้อมสรุปผลการศึกษา โดยมีระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษา โดยกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมิ่งกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยพบว่า ประชากรที่มาท่องเที่ยวมาจากหลายพื้นที่ที่มีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงมีจำนวนไม่แน่นอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เก็บข้อมูลตามสัดส่วน (Proportional Sampling) ทั้ง 2 วัด โดยจัดเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติวัดละเท่า ๆ กัน ได้วัดละ 200 คน โดยใช้สูตรของคอแครน (Cochran, 1977 อ้างใน ชีรวิทย์ เอกะกุล, 2543) ในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากร

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่าง

Z = ค่ามาตรฐานที่ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยค่า $z = 1.96$

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมให้เกิดขึ้นได้ คือ 5% หรือ $e = 0.05$
 ผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = 0.05

2. เจ้าอาวาส หรือ ตัวแทนพระสงฆ์วัดเล่งเน่ยยี่ 1 และวัดเล่งเน่ยยี่ 2 ที่มีหน้าที่บริหารจัดการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 รูป เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แบบสอบถามจัดทำขึ้นเป็น 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษและภาษาไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบให้เลือกรับตอบ แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด (Rating Scales) โดยผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามการบริหารจัดการพุทธสถานตามกรอบงานวิจัยของ คำ วงศ์เทพ (2554) เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 และประสิทธิ์ พิทักษ์คชวงศ์ (2554) เรื่อง การจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี โดยใช้มาตรวัดแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) (อศวิน แสงพิกุล, 2556 : 181) ดังต่อไปนี้

ค่าคะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	= มากที่สุด
4	= มาก
3	= ปานกลาง
2	= น้อย
1	= น้อยที่สุด

และกำหนดเกณฑ์คะแนนสำหรับการแปลผลค่าเฉลี่ยในการสรุปผล โดยการหาพิสัยของคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535 : 23-24) มีวิธีคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นของคะแนน}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น เกณฑ์คะแนนในการแปลผลค่าเฉลี่ยเป็นดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
1.0 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดถามเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

3.2.2 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา รวมถึงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความครบถ้วนถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยค่าที่หาได้จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.7 ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha - coefficient)

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวัดหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ไม่ต่ำกว่า 0.7 ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ให้ความเห็นชอบแล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและปรับเนื้อหาคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกให้มีความชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผลการสัมภาษณ์สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยทำการสุ่มแบบบังเอิญจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมิ่งกรมลาวาส (เล่มเนย์ยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่มเนย์ยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี และการสัมภาษณ์เจ้าอาวาส หรือ ตัวแทนคณะสงฆ์ที่มีหน้าที่ดูแล บริหารจัดการวัดเล่มเนย์ยี่ 1 และ 2
2. ข้อมูลทุติยภูมิ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร รายงานวิจัย อินเทอร์เน็ต และข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมิ่งกรมลาวาส (เล่มเนย์ยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่มเนย์ยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการหาค่า t-test และ F-test
- 4) การสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test F-test และ One-Way ANOVA

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) ด้วยการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยในบทนี้ผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	196	49.0
หญิง	204	51.0
รวม	400	100.0
2. อายุ		
20-35 ปี	84	21.0
36-55 ปี	136	34.0
56-65 ปี	160	40.0
66 ปีขึ้นไป	20	5.0
รวม	400	100.0
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	72	18.0
ปริญญาตรี	260	65.0
ปริญญาโทและสูงกว่า	68	17.0
รวม	400	100.0
4. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	70	17.5
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	84	21.0
พนักงานเอกชน	96	24.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	114	28.5
เกษตรกร	8	2.0
อื่น ๆ	28	7.0
รวม	400	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า \$ 10,000	50	12.5
\$ 10,001 - 15,000	28	7.0
\$ 15,001 – 20,000	90	22.5
\$ 20,001 – 30,000	94	23.5
\$ 30,001 – 50,000	88	22.0
\$ 50,001 – 100,000	40	10.0
\$ 100,001 ขึ้นไป	10	2.5
รวม	400	100.0
6. วัตถุประสงค์ในการมาเยือน		
เพื่อพักผ่อน	74	18.5
เพื่อการศึกษาเรียนรู้	34	8.5
เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	150	37.5
เพื่อเสริมดวงชะตา	142	35.5
รวม	400	100.0
7. สัญชาติ		
เอเชียตะวันออก	238	59.5
อาเซียน	80	20.0
เอเชียใต้	10	2.5
ยุโรป	42	10.5
อเมริกา	30	7.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยววัด
 เล่งเน่ยยี่1 และเล่งเน่ยยี่2 เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.0 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ
 49.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 30-55 ปี รองลงมาคือ มีอายุ 56-65 ปี มีอายุ 20-35 ปี และมีอายุ 66 ปีขึ้นไป

คิดเป็นร้อยละ 40.0, 34.0, 21.0 และ 5.0 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโทและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 65.0, 18.0 และ 17.0 ตามลำดับ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ รองลงมาคือ พนักงานเอกชน รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักเรียน/นักศึกษา อื่น ๆ และเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 28.5, 24.0, 21.0, 17.5, 7.0 และ 2.0 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน \$ 20,001 – 30,000 รองลงมาคือ \$ 15,001 – 20,000 มีรายได้ \$ 30,001 – 50,000 มีรายได้ต่ำกว่า \$ 10,000 มีรายได้ \$ 50,001 – 100,000 มีรายได้ \$ 10,001 - 15,000 และมีรายได้ \$ 100,001 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.5, 22.5, 22.0, 12.5, 10.0, 7.0 และ 2.5 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ในการมาเยือน คือ เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รองลงมาคือ เพื่อเสริมดวงชะตา เพื่อพักผ่อน และเพื่อการศึกษาเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 37.5, 35.5, 18.5 และ 8.5 ตามลำดับ สัญชาติของนักท่องเที่ยวเป็นชาวเอเชียตะวันออก รองลงมาคือ อาเซียน ยุโรป อเมริกา และเอเชียใต้ คิดเป็นร้อยละ 59.5, 20.0, 10.5, 7.5 และ 2.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ได้แก่ ด้านแหล่งข้อมูล ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมในสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึง ในรูปแบบของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5 ระดับ โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
1.0 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านแหล่งข้อมูล			
1.1 วัดแห่งนี้มีบุคลากรของวัดให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานที่เรียนรู้ต่าง ๆ ภายในวัด	3.83	0.982	มาก
1.2 วัดแห่งนี้มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว	4.00	0.960	มาก
1.3 วัดแห่งนี้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ สำคัญทางศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน	4.10	0.976	มาก
รวม	3.97	0.745	มาก
2. ด้านสถานที่			
2.1 วัดแห่งนี้มีสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมที่ สวยงามและทรงคุณค่าแก่การเรียนรู้	4.39	0.812	มากที่สุด
2.2 วัดแห่งนี้มีอาคารจัดแสดงนิทรรศการ เกี่ยวกับเรื่องราวสำคัญทางศาสนา เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้	2.40	1.274	น้อย
2.3 วัดแห่งนี้มีโบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์โบราณคดีหรือศาสนา	2.17	1.275	น้อย
รวม	2.98	0.856	ปานกลาง
3. ด้านบุคลากร			
3.1 วัดแห่งนี้มีบุคลากรทำหน้าที่พา นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด	3.26	1.271	ปานกลาง
3.2 วัดแห่งนี้มีบุคลากรทำหน้าที่ให้คำแนะนำ และให้บริการข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว	2.01	1.354	น้อย
รวม	2.63	1.089	ปานกลาง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
4. ด้านกิจกรรมในสถานที่			
4.1 วัดแห่งนี้มีพื้นที่ให้ประชาชนมากرابไหว้	2.48	1.451	น้อย
4.2 วัดแห่งนี้มีพื้นที่/สถานที่ ในการปฏิบัติ ธรรม	4.17	0.909	มาก
4.3 วัดแห่งนี้มีสถานที่ให้ประชาชนเข้าเยี่ยมชม ประวัติความเป็นมา	3.52	1.128	มาก
รวม	3.39	0.830	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารจัดการ			
5.1 วัดแห่งนี้มีสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการ นำเสนอข้อมูล เรื่องราวต่าง ๆ ของพุทธสถาน	3.18	1.397	ปานกลาง
5.2 วัดแห่งนี้มีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ ในการเข้าถึง/สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศและสื่อ การเรียนรู้ต่าง ๆ ของพุทธสถานผ่านสมาร์ตโฟน	3.43	1.251	มาก
5.3 วัดแห่งนี้มีการส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้า และเรียนรู้เพิ่มเติมผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ เฟสบุ๊ก ไลน์ อินสตราแกรม เว็บไซต์	3.80	1.133	มาก
รวม	3.46	1.093	มาก
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
6.1 วัดแห่งนี้มีร้านขายของที่ระลึกและวัตถุ มงคลต่าง ๆ	4.09	0.919	มาก
6.2 วัดแห่งนี้มีที่นั่งพักระหว่างทางเพียงพอ	3.87	1.008	มาก
6.3 วัดแห่งนี้มีห้องน้ำสะอาด	3.83	0.982	มาก
6.4 วัดแห่งนี้มีอาคารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติ กิจกรรมทางศาสนา	4.00	0.960	มาก
รวม	3.94	0.730	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
7. ด้านการเข้าถึง			
7.1 วัดแห่งนี้สามารถเดินทางได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว	4.10	0.976	มาก
7.2 วัดแห่งนี้มีป้ายบอกเส้นทางและสถานที่ ต่าง ๆ อย่างชัดเจน	4.39	0.812	มากที่สุด
7.3 สถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดแห่งนี้มีความ สะดวกในการเดินชมสถานที่ต่าง ๆ	2.40	1.274	น้อย
รวม	3.63	0.712	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ในภาพรวมของการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ เล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.94$) และการเข้าถึง ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านแหล่งข้อมูล พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ เล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ วัดมีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.00$) และวัดมีบุคลากรของวัดให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานที่เรียนรู้ต่าง ๆ ภายในวัด ($\bar{X} = 3.83$) ตามลำดับ

ด้านสถานที่ พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ เล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมที่สวยงามและทรงคุณค่าแก่การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ วัดมีอาคารจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องราวสำคัญทางศาสนา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ($\bar{X} = 2.40$) และวัดมีโบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา ($\bar{X} = 2.14$) ตามลำดับ

ด้านบุคลากร พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ เล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีบุคลากรทำหน้าที่พานักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด

($\bar{X} = 3.26$) รองลงมาคือ วัดมีบุคลากรทำหน้าที่ให้คำแนะนำและให้บริการข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.01$) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมในสถานที่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และเล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีพื้นที่/สถานที่ ในการปฏิบัติธรรม ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือ วัดมีสถานที่ให้ประชาชนเข้าเยี่ยมชมประวัติความเป็นมา ($\bar{X} = 3.52$) และวัดมีพื้นที่ให้ประชาชนมาราบไหว้ ($\bar{X} = 2.48$) ตามลำดับ

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และเล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีการส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้าและเรียนรู้เพิ่มเติมผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ เฟสบุ๊ก ไลน์ อินสตราแกรม เว็บไซต์ ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมาคือ วัดมีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการเข้าถึง/สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ของพุทธสถานผ่านสมาร์ตโฟน ($\bar{X} = 3.43$) และวัดมีสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการนำเสนอข้อมูล เรื่องราวต่าง ๆ ของพุทธสถาน ($\bar{X} = 3.18$) ตามลำดับ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และเล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีร้านขายของที่ระลึกและวัตถุมงคลต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือ วัดมีอาคารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 4.00$) และวัดมีที่นั่งพักระหว่างทางเพียงพอ ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ด้านการเข้าถึง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และเล่งเน่ยยี่ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีป้ายบอกเส้นทางและสถานที่ต่าง ๆ อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ สามารถเดินทางได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ($\bar{X} = 4.10$) และสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดมีความสะดวกในการเดินชมสถานที่ต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.40$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	4.08	0.732	2.969	0.003*	แตกต่างกัน
	หญิง	3.86	0.743			
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
อายุ	20-35 ปี	4.07	0.611	1.511	0.211	ไม่แตกต่างกัน
	36-50 ปี	4.01	0.756			
	56-65 ปี	3.90	0.776			
	66 ปีขึ้นไป	3.80	0.881			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.14	0.539	3.133	0.045*	แตกต่างกัน
	ปริญญาตรี	3.91	0.813			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	4.03	0.624			
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	4.15	0.569	5.382	0.000*	แตกต่างกัน
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.87	0.843			
	พนักงานเอกชน	4.13	0.563			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	3.88	0.835			
	เกษตรกร	3.00	0.436			
	อื่น ๆ	3.92	0.760			

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล				
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า \$ 10,000	4.21	0.586	1.433	0.200	ไม่แตกต่าง
	\$ 10,001 - 15,000	3.92	0.499			
	\$ 15,001 - 20,000	3.92	0.669			
	\$ 20,001 - 30,000	3.99	0.923			
	\$ 30,001 - 50,000	3.85	0.777			
	\$ 50,001 - 100,000	4.06	0.671			
	\$ 100,001 ขึ้นไป	3.93	0.644			
วัตถุประสงค์ในการมาเยือน	เพื่อพักผ่อน	3.87	0.845	1.329	0.265	ไม่แตกต่าง
	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	3.94	0.679			
	เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.94	0.699			
	เพื่อเสริมดวงชะตา	4.07	0.748			
สัญชาติ	เอเชียตะวันออก	3.95	0.748	2.083	0.082	ไม่แตกต่าง
	อาเซียน	4.06	0.696			
	เอเชียใต้	3.66	0.916			
	ยุโรป	4.15	0.710			
	อเมริกา	3.75	0.777			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) ของการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.211, 0.200, 0.265 และ 0.082 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติแตกต่างกัน จะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล ไม่แตกต่างกัน

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.003, 0.045 และ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทดสอบความแตกต่าง รายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโทและสูงกว่า
		4.14	3.91	4.03
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.14	-	0.235	0.108
ปริญญาตรี	3.91		-	-0.126
ปริญญาโทและสูงกว่า	4.03			-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่

อาชีพ	\bar{X}	นักเรียน/ นักศึกษา	รับ ราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน เอกชน	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว/ เจ้าของ กิจการ	เกษตรกร	อื่น ๆ
		4.15	3.87	4.13	3.88	3.00	3.92
นักเรียน/ นักศึกษา	4.15	-	0.279	0.013	0.263	1.152	0.223
รับราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	3.87		-	-0.265	-0.015	0.873	-0.055
พนักงาน เอกชน	4.13			-	0.250	1.138	0.210
ประกอบ ธุรกิจส่วนตัว/ เจ้าของกิจการ	3.88				-	0.888	-0.039
เกษตรกร	3.00					-	-0.928
อื่น ๆ	3.92						-

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	3.08	0.892	2.264	0.024*	แตกต่าง
	หญิง	2.89	0.810			
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
อายุ	20-35 ปี	2.93	0.850	1.110	0.345	ไม่แตกต่าง
	36-50 ปี	3.05	0.968			
	56-65 ปี	2.92	0.707			
	66 ปีขึ้นไป	3.20	1.115			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.18	0.691	5.242	0.006*	แตกต่าง
	ปริญญาตรี	3.00	0.862			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	2.72	0.930			
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	2.97	0.741	0.336	0.891	ไม่แตกต่าง
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.08	0.795			
	พนักงานเอกชน	2.95	0.886			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	2.95	1.001			
	เกษตรกร	3.08	0.527			
	อื่น ๆ	2.92	0.630			

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่				
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า \$ 10,000	2.97	0.773	2.313	0.033*	แตกต่างกัน
	\$ 10,001 - 15,000	3.02	0.708			
	\$ 15,001 - 20,000	2.93	0.837			
	\$ 20,001 - 30,000	3.20	1.081			
	\$ 30,001 - 50,000	2.75	0.679			
	\$ 50,001 - 100,000	3.03	0.746			
	\$ 100,001 ขึ้นไป	3.20	0.849			
วัตถุประสงค์ในการมาเยือน	เพื่อพักผ่อน	2.95	0.707	1.576	0.195	ไม่แตกต่างกัน
	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	2.74	0.833			
	เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.08	0.921			
	เพื่อเสริมดวงชะตา	2.96	0.854			
สัญชาติ	เอเชียตะวันออก	2.99	0.883	0.291	0.884	ไม่แตกต่างกัน
	อาเซียน	3.01	0.797			
	เอเชียใต้	3.06	1.303			
	ยุโรป	2.85	0.754			
	อเมริกา	3.00	0.782			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) ของการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.345, 0.891, 0.195 และ 0.884 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ อาชีพ

วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ ไม่แตกต่างกัน

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.024, 0.006 และ 0.033 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโทและสูงกว่า
		3.18	3.00	2.72
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.18	-	0.185	0.459*
ปริญญาตรี	3.00		-	0.274
ปริญญาโทและสูงกว่า	2.72			-

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาโทและสูงกว่า

ตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า \$ 10,000	\$ 10,001 - 15,000	\$ 15,001 - 20,000	\$ 20,001 - 30,000	\$ 30,001 - 50,000	\$ 50,001 - 100,000	\$ 100,001 ขึ้นไป
		2.97	3.02	2.93	3.20	2.75	3.03	3.20
ต่ำกว่า \$ 10,000	2.97	-	-0.050	0.040	-0.232	0.215	-0.060	-0.226
\$ 10,001 - 15,000	3.02		-	0.090	-0.181	0.266	-0.009	-0.176
\$ 15,001 - 20,000	2.93			-	-0.272	0.175	-0.100	-0.266
\$ 20,001 - 30,000	3.20				-	0.448	0.172	0.005
\$ 30,001 - 50,000	2.75					-	-0.275	-0.442
\$ 50,001 - 100,000	3.03						-	-0.166
\$ 100,001 ขึ้นไป	3.20							-

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	2.67	1.150	0.784	0.434	ไม่แตกต่าง
	หญิง	2.59	1.028			
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
อายุ	20-35 ปี	2.83	0.985	1.918	0.126	ไม่แตกต่าง
	36-50 ปี	2.64	1.092			
	56-65 ปี	2.50	1.052			
	66 ปีขึ้นไป	2.80	1.609			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.72	0.859	0.796	0.452	ไม่แตกต่าง
	ปริญญาตรี	2.58	1.174			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	2.73	0.963			
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	2.81	0.901	1.493	0.191	ไม่แตกต่าง
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2.69	1.058			
	พนักงานเอกชน	2.59	1.088			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	2.54	1.263			
	เกษตรกร	3.25	0.886			
	อื่น ๆ	2.35	0.803			

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร				
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า \$ 10,000	2.98	0.998	2.376	0.029*	แตกต่างกัน
	\$ 10,001 - 15,000	2.82	0.596			
	\$ 15,001 - 20,000	2.82	1.053			
	\$ 20,001 - 30,000	2.54	1.351			
	\$ 30,001 - 50,000	2.89	0.894			
	\$ 50,001 - 100,000	2.39	1.119			
	\$ 100,001 ขึ้นไป	2.45	1.125			
วัตถุประสงค์ในการมาเยือน	เพื่อพักผ่อน	2.44	1.005	2.903	0.035*	แตกต่างกัน
	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	2.47	0.787			
	เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	2.83	1.165			
	เพื่อเสริมดวงชะตา	2.56	1.088			
สัญชาติ	เอเชียตะวันออก	2.61	1.116	1.253	0.288	ไม่แตกต่างกัน
	อาเซียน	2.63	1.043			
	เอเชียใต้	2.70	1.619			
	ยุโรป	2.92	0.927			
	อเมริกา	2.36	0.973			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) ของการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.434, 0.126, 0.452, 0.191 และ 0.288 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ อายุ

ระดับการศึกษา อาชีพ และสัญชาติ แตกต่างกัน จะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร ไม่แตกต่างกัน

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.029 และ 0.035 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า \$ 10,000	\$ 10,001 - 15,000	\$ 15,001 - 20,000	\$ 20,001 - 30,000	\$ 30,001 - 50,000	\$ 50,001 - 100,000	\$ 100,001 ขึ้นไป
		2.98	2.82	2.82	2.54	2.89	2.39	2.45
ต่ำกว่า \$ 10,000	2.98	-	-0.001	0.275	-0.073	0.422	0.370	0.420
\$ 10,001 - 15,000	2.82		-	0.276	-0.072	0.423	0.371	0.421
\$ 15,001 - 20,000	2.82			-	-0.349	0.146	0.094	0.144
\$ 20,001 - 30,000	2.54				-	0.495	0.443	0.493
\$ 30,001 - 50,000	2.89					-	-0.052	-0.002
\$ 50,001 - 100,000	2.39						-	0.050
\$ 100,001 ขึ้นไป	2.45							-

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จะมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ด้านบุคลากร ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการ บริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร จำแนก ตามวัตถุประสงค์ในการมาเยือน เป็นรายคู่

วัตถุประสงค์ในการ มาเยือน	\bar{X}	เพื่อพักผ่อน	เพื่อ การศึกษา เรียนรู้	เพื่อกราบ ไหว้บูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์	เพื่อเสริม ดวงชะตา
		2.44	2.47	2.83	2.56
เพื่อพักผ่อน	2.44	-	-0.024	-0.387	-0.117
เพื่อการศึกษาเรียนรู้	2.47		-	-0.362	-0.092
เพื่อกราบไหว้บูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์	2.83			-	0.269
เพื่อเสริมดวงชะตา	2.56				-

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีวัตถุประสงค์ในการมาเยือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ด้านบุคลากร ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	3.41	0.885	0.664	0.507	ไม่แตกต่าง
	หญิง	3.36	0.774			
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
อายุ	20-35 ปี	3.39	0.940	7.845	0.000*	แตกต่าง
	36-50 ปี	3.60	0.605			
	56-65 ปี	3.16	0.862			
	66 ปีขึ้นไป	3.66	0.991			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.61	0.539	3.170	0.043*	แตกต่าง
	ปริญญาตรี	3.33	0.894			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	3.36	0.803			
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	3.49	0.697	0.485	0.788	ไม่แตกต่าง
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.36	0.895			
	พนักงานเอกชน	3.31	0.787			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	3.40	0.930			
	เกษตรกร	3.58	0.462			
	อื่น ๆ	3.35	0.742			

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจันทน์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่				
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า \$ 10,000	3.62	0.689	2.004	0.064	ไม่แตกต่าง
	\$ 10,001 - 15,000	3.21	0.698			
	\$ 15,001 - 20,000	3.28	0.756			
	\$ 20,001 - 30,000	3.53	1.000			
	\$ 30,001 - 50,000	3.25	0.759			
	\$ 50,001 - 100,000	3.45	0.882			
	\$ 100,001 ขึ้นไป	3.26	0.782			
วัตถุประสงค์ในการมาเยือน	เพื่อพักผ่อน	3.17	0.835	2.265	0.080	ไม่แตกต่าง
	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	3.43	0.694			
	เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.47	0.877			
	เพื่อเสริมดวงชะตา	3.40	0.794			
สัญชาติ	เอเชียตะวันออก	3.40	0.818	2.887	0.022*	แตกต่าง
	อาเซียน	3.25	0.913			
	เอเชียใต้	3.13	1.146			
	ยุโรป	3.73	0.612			
	อเมริกา	3.22	0.739			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.12 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) ของการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจันทน์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.507, 0.788, 0.064 และ 0.080 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติที่มีเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกัน จะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ ไม่แตกต่างกัน

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ระดับการศึกษา และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000, 0.043 และ 0.022 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	\bar{X}	20-35 ปี	36-50 ปี	56-65 ปี	66 ปีขึ้นไป
		3.39	3.60	3.16	3.66
20-35 ปี	3.39	-	-0.206	0.228	-0.269
36-50 ปี	3.60		-	0.434*	-0.063
56-65 ปี	3.16			-	-0.497
66 ปีขึ้นไป	3.66				-

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ อายุ 35-50 ปี กับอายุ 56-65 ปี

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโทและสูงกว่า
		3.61	3.33	3.36
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.61	-	0.275*	0.248
ปริญญาตรี	3.33		-	-0.026
ปริญญาโทและสูงกว่า	3.36			-

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ ที่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาตรี

ตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ จำแนกตามสัญชาติ เป็นรายคู่

อายุ	\bar{X}	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	อาเซียน	เอเชียใต้	ยุโรป	อเมริกา
		3.40	3.25	3.13	3.73	3.22
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	3.40	-	0.149	0.272	-0.324	0.183
อาเซียน	3.25		-	0.123	-0.473	0.034
เอเชียใต้	3.13			-	-0.596	-0.088
ยุโรป	3.73				-	0.507
อเมริกา	3.22					-

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีสัญชาติต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	3.61	1.112	2.587	0.010*	แตกต่าง
	หญิง	3.33	1.059			
อายุ	20-35 ปี	3.50	1.088	2.645	0.049*	แตกต่าง
	36-50 ปี	3.55	1.081			
	56-65 ปี	3.31	1.094			
	66 ปีขึ้นไป	3.93	1.046			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.76	0.911	5.092	0.007	แตกต่าง
	ปริญญาตรี	3.45	1.162			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	3.18	0.918			
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	3.52	1.016	1.779	0.116	ไม่แตกต่าง
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.52	0.979			
	พนักงานเอกชน	3.67	1.085			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	3.23	1.231			
	เกษตรกร	3.41	0.921			
	อื่น ๆ	3.40	0.986			

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ				
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	ต่ำกว่า \$ 10,000	3.61	1.105	4.280	0.000*	แตกต่าง
	\$ 10,001 - 15,000	3.28	0.677			
	\$ 15,001 - 20,000	3.47	1.056			
	\$ 20,001 - 30,000	3.58	1.249			
	\$ 30,001 - 50,000	3.05	1.005			
	\$ 50,001 - 100,000	3.94	0.969			
	\$ 100,001 ขึ้นไป	3.93	0.813			
วัตถุประสงค์ ในการ มาเยือน	เพื่อพักผ่อน	3.26	1.015	2.922	0.034*	แตกต่าง
	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	3.09	0.955			
	เพื่อกราบไหว้บูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.52	1.089			
	เพื่อเสริมดวงชะตา	3.59	1.142			
สัญชาติ	เอเชียตะวันออก	3.42	1.106	1.480	0.208	ไม่แตกต่าง
	อาเซียน	3.34	1.136			
	เอเชียใต้	3.40	1.074			
	ยุโรป	3.73	1.018			
	อเมริกา	3.75	0.930			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) ของการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ และ สัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.116 และ 0.208 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึง

ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอาชีพ และสัญชาติ ต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.010, 0.049, 0.007, 0.000 และ 0.034 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน ต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	\bar{X}	20-35 ปี	36-50 ปี	56-65 ปี	66 ปีขึ้นไป
		3.50	3.55	3.31	3.93
20-35 ปี	3.50	-	-0.058	0.187	-0.433
36-50 ปี	3.55		-	0.246	-0.374
56-65 ปี	3.31			-	-0.621
66 ปีขึ้นไป	3.93				-

จากตารางที่ 4.17 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโทและสูงกว่า
		3.76	3.45	3.18
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.76	-	0.311	0.582*
ปริญญาตรี	3.45		-	0.271
ปริญญาโทและสูงกว่า	3.18			-

จากตารางที่ 4.18 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาโทและสูงกว่า

ตารางที่ 4.19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า \$ 10,000	\$ 10,001 - 15,000	\$ 15,001 - 20,000	\$ 20,001 - 30,000	\$ 30,001 - 50,000	\$ 50,001 - 100,000	\$ 100,001 ขึ้นไป
		3.61	3.28	3.47	3.58	3.05	3.94	3.93
ต่ำกว่า \$ 10,000	3.61	-	0.327	0.139	0.031	0.560	-0.334	-0.320
\$ 10,001 - 15,000	3.28		-	-0.188	-0.295	0.232	-0.661	-0.647
\$ 15,001 - 20,000	3.47			-	-0.107	0.421	-0.473	-0.459

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

รายได้ เฉลี่ยต่อ เดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า	\$ 10,001	\$ 15,001	\$ 20,001	\$ 30,001	\$ 50,001 –	\$
		\$ 10,000	- 15,000	- 20,000	- 30,000	- 50,000	100,000	100,001 ขึ้นไป
		2.98	2.82	2.82	2.54	2.89	2.39	2.45
\$ 20,001 – 30,000	3.58				-	0.528	-0.365	-0.351
\$ 30,001 – 50,000	3.05					-	-0.894*	-0.880
\$ 50,001 – 100,000	3.94						-	0.014
\$ 100,001 ขึ้นไป	3.93							-

จากตารางที่ 4.19 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จะมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่ แตกต่างกัน คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน \$ 30,001 – 50,000 กับ \$ 50,001 – 100,000

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการมาเยือน เป็นรายคู่

วัตถุประสงค์ในการมาเยือน	\bar{X}	เพื่อพักผ่อน	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	เพื่อเสริมดวงชะตา
		3.26	3.09	3.52	3.59
เพื่อพักผ่อน	3.26	-	0.170	-0.255	-0.327
เพื่อการศึกษาเรียนรู้	3.09		-	-0.426	-0.498
เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.52			-	-0.071
เพื่อเสริมดวงชะตา	3.59				-

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีวัตถุประสงค์ในการมาเยือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	3.99	0.742	1.343	0.180	ไม่แตกต่าง
	หญิง	3.89	0.716			
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
อายุ	20-35 ปี	3.98	0.623	3.488	0.016*	แตกต่าง
	36-50 ปี	4.08	0.701			
	56-65 ปี	3.81	0.782			
	66 ปีขึ้นไป	3.95	0.767			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.12	0.395	3.422	0.034*	แตกต่าง
	ปริญญาตรี	3.88	0.806			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	4.00	0.662			
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	4.15	0.549	4.258	0.001*	แตกต่าง
	รับราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	3.86	0.748			
	พนักงานเอกชน	4.08	0.601			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ เจ้าของกิจการ	3.84	0.860			
	เกษตรกร	3.25	0.500			
	อื่น ๆ	3.82	0.735			

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	ต่ำกว่า \$ 10,000	4.24	0.497	1.883	0.083	ไม่แตกต่าง
	\$ 10,001 - 15,000	3.82	0.580			
	\$ 15,001 - 20,000	3.89	0.671			
	\$ 20,001 - 30,000	3.93	0.909			
	\$ 30,001 - 50,000	3.86	0.745			
	\$ 50,001 - 100,000	4.02	0.669			
	\$ 100,001 ขึ้นไป	3.85	0.542			
วัตถุประสงค์ ในการ มาเยือน	เพื่อพักผ่อน	3.77	1.093	4.430	0.004*	แตกต่าง
	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	3.86	0.849			
	เพื่อกราบไหว้บูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.89	0.628			
	เพื่อเสริมดวงชะตา	4.11	0.699			
สัญชาติ	เอเชียตะวันออก	3.93	0.743	3.293	0.011*	แตกต่าง
	อาเซียน	3.99	0.683			
	เอเชียใต้	3.55	0.806			
	ยุโรป	4.20	0.617			
	อเมริกา	3.66	0.752			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) ของการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.180 และ 0.083 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีได้แก่ เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อ

เดือน แตกต่างกัน จะความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ไม่แตกต่างกัน

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.016, 0.034, 0.001, 0.004 และ 0.011 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งแวดล้อม ความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทดสอบความแตกต่าง รายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4.22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการ บริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งแวดล้อม ความสะดวก จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่

อายุ	\bar{X}	20-35 ปี	36-50 ปี	56-65 ปี	66 ปีขึ้นไป
		3.98	4.08	3.81	3.95
20-35 ปี	3.98	-	-0.092	0.175	0.038
36-50 ปี	4.08		-	0.268*	0.130
56-65 ปี	3.81			-	-0.137
66 ปีขึ้นไป	3.95				-

จากตารางที่ 4.22 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้าน สิ่งแวดล้อมความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ อายุ 36-50 ปี กับ อายุ 56-65 ปี

ตารางที่ 4.23 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโทและสูงกว่า
		4.12	3.88	4.00
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4.12	-	0.242*	0.117
ปริญญาตรี	3.88		-	-0.124
ปริญญาโทและสูงกว่า	4.00			-

จากตารางที่ 4.23 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาตรี

ตารางที่ 4.24 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งแวดล้อม สะดวก จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่

อาชีพ	\bar{X}	นักเรียน/ นักศึกษา	รับราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน เอกชน	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว/ เจ้าของ กิจการ	เกษตรกร	อื่น ๆ
		4.15	3.86	4.08	3.84	3.25	3.82
นักเรียน/นักศึกษา	4.15	-	0.280	0.061	0.307	0.900*	0.328
รับราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	3.86		-	-0.219	0.026	0.619	0.047
พนักงานเอกชน	4.08			-	0.246	0.838	0.267
ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว/เจ้าของ กิจการ	3.84				-	0.592	0.020
เกษตรกร	3.25					-	- 0.571
อื่น ๆ	3.82						-

จากตารางที่ 4.24 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งแวดล้อม สะดวก แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือนักเรียน/นักศึกษา กับ เกษตรกร

ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการมาเยือน เป็นรายคู่

วัตถุประสงค์ในการมาเยือน	\bar{X}	เพื่อพักผ่อน	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	เพื่อเสริมดวงชะตา
		3.77	3.86	3.89	4.11
เพื่อพักผ่อน	3.77	-	-0.090	-0.112	-0.339*
เพื่อการศึกษาเรียนรู้	3.86		-	-0.022	-0.248
เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.89			-	-0.226
เพื่อเสริมดวงชะตา	4.11				-

จากตารางที่ 4.25 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีวัตถุประสงค์ในการมาเยือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ เพื่อพักผ่อน กับ เพื่อเสริมดวงชะตา

ตารางที่ 4.26 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จำแนกตามสัญชาติ เป็นรายคู่

อายุ	\bar{X}	เอเชีย ตะวันออก	อาเซียน	เอเชียใต้	ยุโรป	อเมริกา
		3.93	3.99	3.55	4.20	3.66
เอเชียตะวันออก	3.93	-	-0.054	0.389	-0.263	0.272
อาเซียน	3.99		-	0.443	-0.208	0.327
เอเชียใต้	3.55			-	-0.652	-0.116
ยุโรป	4.20				-	0.535*
อเมริกา	3.66					-

จากตารางที่ 4.26 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีสัญชาติต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ ยุโรป กับ อเมริกา

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	3.75	0.688	3.588	0.000*	แตกต่าง
	หญิง	3.50	0.715			
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
อายุ	20-35 ปี	3.61	0.640	0.871	0.456	ไม่แตกต่าง
	36-50 ปี	3.70	0.760			
	56-65 ปี	3.58	0.667			
	66 ปีขึ้นไป	3.53	0.981			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.87	0.538	7.852	0.000*	แตกต่าง
	ปริญญาตรี	3.62	0.694			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	3.40	0.857			
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	3.66	0.567	0.563	0.728	ไม่แตกต่าง
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.61	0.770			
	พนักงานเอกชน	3.69	0.644			
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	3.56	0.850			
	เกษตรกร	3.41	0.388			
	อื่น ๆ	3.69	0.520			

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล		การบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	ต่ำกว่า \$ 10,000	3.72	0.584	2.169	0.045*	แตกต่าง
	\$ 10,001 - 15,000	3.57	0.565			
	\$ 15,001 - 20,000	3.57	0.735			
	\$ 20,001 - 30,000	3.75	0.876			
	\$ 30,001 - 50,000	3.43	0.646			
	\$ 50,001 - 100,000	3.73	0.529			
	\$ 100,001 ขึ้นไป	3.86	0.651			
วัตถุประสงค์ ในการ มาเยือน	เพื่อพักผ่อน	3.51	0.660	1.912	0.127	ไม่แตกต่าง
	เพื่อการศึกษาเรียนรู้	3.45	0.836			
	เพื่อกราบไหว้บูชา สิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.66	0.740			
	เพื่อเสริมดวงชะตา	3.69	0.668			
สัญชาติ	เอเชียตะวันออก	3.60	0.737	0.664	0.617	ไม่แตกต่าง
	อาเซียน	3.74	0.642			
	เอเชียใต้	3.53	0.932			
	ยุโรป	3.57	0.683			
	อเมริกา	3.62	0.665			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test และ F-test (ANOVA) ของการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.456, 0.728, 0.127 และ 0.617 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับ

นัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ ต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง ไม่แตกต่างกัน

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 และ 0.045 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถทดสอบความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตารางที่ 4.28 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโทและสูงกว่า
		3.87	3.62	3.40
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.87	-	0.247	0.468*
ปริญญาตรี	3.62	-	-	0.221
ปริญญาโทและสูงกว่า	3.40	-	-	-

จากตารางที่ 4.28 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งพบว่า 1 คู่ที่แตกต่างกัน คือ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับ ปริญญาโทและสูงกว่า

ตารางที่ 4.29 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง จำนวน ตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นรายคู่

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	\bar{X}	ต่ำกว่า \$ 10,000	\$ 10,001 - 15,000	\$ 15,001 - 20,000	\$ 20,001 - 30,000	\$ 30,001 - 50,000	\$ 50,001 - 100,000	\$ 100,001 ขึ้นไป
		3.72	3.57	3.57	3.75	3.43	3.73	3.86
ต่ำกว่า \$ 10,000	3.72	-	0.148	0.142	-0.038	0.280	-0.013	-0.146
\$ 10,001 - 15,000	3.57		-	-0.006	-0.187	0.132	-0.161	-0.295
\$ 15,001 - 20,000	3.57			-	-0.181	0.138	-0.155	-0.288
\$ 20,001 - 30,000	3.75				-	0.319	0.025	-0.107
\$ 30,001 - 50,000	3.43					-	-0.293	-0.427
\$ 50,001 - 100,000	3.73						-	-0.133
\$ 100,001 ขึ้นไป	3.86							-

จากตารางที่ 4.29 พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง ไม่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพระสงฆ์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการวัดมังกกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) รวมทั้งสิ้น 5 รูป ประกอบด้วย พระภาณุวัฒน์ เลิศประเสริฐพันธ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเล่งเน่ยยี่ 2 พระสัญญาชัย เกี้ยวชัง (หงส์ทอง) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเล่งเน่ยยี่ 1 พระธวัชชัย เกี้ยวเหลียง (แก้วสิงห์) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเล่งเน่ยยี่ 1 พระมงคลรัตน์ ไชยาการ (เลี่ยมมุย) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเล่งเน่ยยี่ 1 และพระกฤตตานน จุฑาเกียรติ ฝ่ายประชาสัมพันธ์วัดเล่งเน่ยยี่ 1 โดยแบ่งประเด็นคำถาม 5 ข้อ ได้แก่

- 1) ในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด เป็นอย่างไร
- 2) ในปัจจุบันการบริหารจัดการวัดและศิษยานุศิษย์ เป็นอย่างไร
- 3) ในปัจจุบันการบริหารจัดการภายในวัด ด้านสถานที่ เป็นอย่างไร
- 4) ในปัจจุบันวัดสามารถให้ประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างไร และ
- 5) ในปัจจุบันวัดแบ่งสถานที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร โดยสรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์

คำถาม	ความคิดเห็นที่สำคัญของพระสงฆ์	
	วัดเล่งเน่ยยี่ 1	วัดเล่งเน่ยยี่ 2
1) ในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด เป็นอย่างไร	<p>- วัดได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้พระในวัดดูแลในฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายโภชนาการในการฉันอาหาร พระสงฆ์ สามเณร ฝ่ายบัญชี/ธุรการ และฝ่ายสารสนเทศและประชาสัมพันธ์ และมีการประชุมรายงานผลในทุก ๆ เดือน</p> <p>- บทบาทหน้าที่ของพระภิกษุและคณะกรรมการวัดยังมีบทบาทร่วมกันในการทำงานน้อยอยู่ การประสานงานยังไม่เป็นระบบตามบทบาทหน้าที่ที่</p>	<p>- คณะสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการปกครองและบริหารแบ่งเป็นฝ่ายงานที่มีบริบทครอบคลุมภาระงานต่าง ๆ ของวัด มีโครงสร้างการบริหารงานของแต่ละฝ่าย สำหรับวัดแห่งนี้ไม่มีกรรมการวัด มีเพียงชมรมย่อยตามพันธกิจสนับสนุน</p> <p>- มีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยการออกประกาศ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ภายในวัด โดยมีคณะกรรมการของวัดในการ</p>

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

คำถาม	ความคิดเห็นที่สำคัญของพระสงฆ์	
	วัดเล่งเน่ยยี่ 1	วัดเล่งเน่ยยี่ 2
	<p>ตนเองได้รับมอบหมาย ยังมี การก้าวก้าวในหน้าที่ และ บางท่านก็ทำหน้าที่ของตน ไม่สมบูรณ์</p> <p>- เจ้าอาวาสเป็นสิ่ง การ กำกับ ติดตาม ในการมอบหมาย ความรับผิดชอบตามความ เหมาะสมและความถนัดของ แต่ละบุคคลในการปฏิบัติ หน้าที่ของสงฆ์</p>	<p>บริหารจัดการกิจการของวัด ภิภุ สามเณรมี หน้าที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของวัด และช่วย ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ตามที่ได้รับ มอบหมาย</p>
2) ในปัจจุบันการ บริหารจัดการวัด และศิษยานุศิษย์ เป็นอย่างไร	<p>- การจัดการวัดแบ่งให้ เจ้าหน้าที่วัดประจำอุโบสถ ต่าง ๆ ภายในวัด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สาธุชน และศิษยานุศิษย์ที่มา สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายใน วัด ตลอดจนแขกผู้ใหญ่ของ บ้านเมืองที่เข้ามา จัดกระถาง รูปออกไปด้านนอกเพื่อให้ ควันธูประบายออกและลด จำนวนการกระจายให้เหลือน้อย</p> <p>- การบริหารจัดการยังมี มาตรการที่หละหลวมอยู่ ความเด็ดขาดของภาวะผู้นำ ยังไม่เด็ดเดี่ยว ความสามัคคี ลดน้อยลงจากอดีต ความ</p>	<p>- ดำเนินอย่างเป็นระบบตาม โครงสร้างการ บริหาร คณะสงฆ์ในวัดนี้โดยมากเป็นศิษย์ที่ นื่องอุปัชฌาย์เดียวกัน จึงเคารพให้เกียรติและ ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ สำหรับพนักงาน ศิษย์วัดอยู่ภายใต้ความดูแลของฝ่าย บริหารงานบุคคล</p> <p>- การบริหารจัดการวัดเป็น ไปตามแผนที่ร่วม กำหนดกับคณะกรรมการวัดในด้านต่าง ๆ โดย ความร่วมมือกันทั้งในส่วน of คณะสงฆ์และ ฆราวาส ไม่ว่าจะเป็นด้านการดูแลทรัพย์สิน ของวัด บุคลากรของวัด การจัดการรายได้ การ ประชาสัมพันธ์ การประสานงานด้านต่าง ๆ การเผยแผ่พระธรรมคำสอน และการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น</p>

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

คำถาม	ความคิดเห็นที่สำคัญของพระสงฆ์	
	วัดเล่งเน่ยยี่ 1	วัดเล่งเน่ยยี่ 2
	เป็นระบบในการงานยังไม่ เป็นไปตามแบบแผนที่วางไว้ - เจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่ให้ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสปฏิบัติหน้าที่ใน การดูแลและดำเนินกิจต่าง ๆ	
3) ในปัจจุบันการบริหารจัดการภายในวัด ด้านสถานที่ เป็นอย่างไร	<p>- ภายในวัดปัจจุบันวัดได้อำนวยความสะดวกให้สาธุชนที่มาสักการะด้วยการนำกระถางรูปออกไปด้านนอกเพื่อลดควันรูปและติดเครื่องปรับอากาศภายในเพื่อคลายร้อนให้กับสาธุชนที่มาสักการะ</p> <p>- ด้านการจัดการบริหารสถานที่ที่มีจุดต่าง ๆ ภายในวัดมีความสะดวกต่อผู้มากราบไหว้และเที่ยวชมวัด เพราะภายในวัดได้ออกแบบตามหลักของวัดจีน แต่ถ้าวัดมีงานหรือเทศกาลก็จะมี การปรับเปลี่ยนสถานที่บ้างเป็นบางครั้ง</p> <p>- ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายสถานที่รับคำสั่งจากเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย โดยสั่งการให้พระภิกษุสามเณร และลูกศิษย์ช่วยกันในการกิจของวัด</p>	<p>- วัดแห่งนี้มีโครงสร้างด้านอาคารสถานที่ชัดเจนตามแบบจีนโบราณแบ่งเป็นเขตพุทธทาสและสังฆทาส นอกจากนี้ ยังบริหารจัดการให้เป็นพุทธสถานเชิงท่องเที่ยว เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาพุทธมหายาน ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมจีน</p> <p>- เป็นธรรมสถานที่ผู้คนให้ความสำคัญในเรื่องการสะอาดเพราะที่เสริมดวงชะตา ด้านสถานที่มีการดูแลบำรุงรักษา ซ่อมแซม อย่างสม่ำเสมอ โดยมีคณะกรรมการวัดเป็นผู้ดำเนินการ การกำหนดข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการใช้สถานที่ สำหรับนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาชม การพัฒนาภูมิทัศน์ภายในวัดให้สวยงามสะอาด และมีความปลอดภัย</p>

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

คำถาม	ความคิดเห็นที่สำคัญของพระสงฆ์	
	วัดเล่งเน่ยยี่ 1	วัดเล่งเน่ยยี่ 2
4) ในปัจจุบันวัดสามารถให้ประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างไร	<p>- วัดเล่งเน่ยยี่ 1 เป็นวัดเก่าแก่ของมหายาน เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมจีนทางใต้ เป็นศูนย์รวมชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล จึงมีนักศึกษาในหลายระดับเข้ามาศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ในวัด หลากหลายเรื่องราว ทั้งศิลปะ ความเชื่อในด้านต่าง ๆ</p> <p>- ประสบการณ์การเรียนรู้มีหลายด้าน ได้แก่ เป็นวิทยากรเดินชมรอบวัด หนังสือประวัติวัด การสืบค้นใน Google ทางอินเทอร์เน็ต งานวิจัย เป็นต้น</p> <p>- ให้ประสบการณ์สำหรับพระภิกษุ สามเณร ได้เรียนรู้ในกิจการของวัดและกิจกรรมของโรงเรียนมังกรกมลवास วิทยาลัยที่ไปปฏิบัตินอกสถานที่ เช่น ช่วยสังคมเมื่อเกิดน้ำท่วม และแนวทางการเรียนต่อ</p>	<p>- ประสบการณ์การเรียนรู้ในวัดแห่งนี้เกิดหลายมิติ โดยผ่านทางพิธีกรรมจารีตประเพณี วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต ซึ่งเกิดขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม</p> <p>- พระอุโบสถ ซึ่งเป็นวางผังรูปแบบตามแบบวัดหลวง โดยมี "วิหารจตุโลกบาล" เป็นวิหารแรก ภายในวิหารเป็นที่ตั้งของพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งตั้งอยู่ตรงกลาง บริเวณสี่มุมของวิหารเป็นที่ตั้งของท้าวจตุโลกบาล เน้นความสวยงามอลังการ ตั้งแต่หน้าประตูทางเข้าไปจนถึงตัวอาคาร ลักษณะเป็นบันไดสูง ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมจีนที่งดงาม และทำให้ผู้มาเที่ยวชมได้เห็น เป็นศาสนาสถานที่ชาวพุทธเชื้อสายจีนร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี รวมทั้งใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ และใช้เป็นโรงเรียนสำหรับศึกษาพระธรรมวินัยของภิกษุ สามเณร</p>

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

คำถาม	ความคิดเห็นที่สำคัญของพระสงฆ์	
	วัดเล่งเน่ยยี่ 1	วัดเล่งเน่ยยี่ 2
5) ในปัจจุบันวัดแบ่งสถานที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้ภิกษุ สามเณร ในระดับมัธยมและอุดมศึกษา แผนอนาคตจะเปิดให้สาธุชนมาร่วมเรียนรู้ในภาษาจีน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของวัดจีน - เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะจีนทางได้ - เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชาวจีนโพ้นทะเล - แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ถ้ามีงานเทศกาลก็สามารถเที่ยวชมรอบวัดได้ตามปกติ คือ วิหารหน้ากลาง หลัง และถ้ามีงานเทศกาลก็จะมีนิทรรศการเพิ่มเติมขึ้นตามเทศกาลและประเพณี - จัดการศึกษาให้พระภิกษุ สามเณรได้ศึกษา โดยแหล่งเรียนรู้ คือ โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย ซึ่งมีแหล่งเรียนรู้ด้านใน เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ สถานที่เป็นการจัดการเรียนการสอนสำหรับพระสงฆ์ สามเณร และอีกส่วน คือ ใช้เขตพุทธาทาสเป็นแหล่งเรียนรู้ ศาสนา ภาษา ศิลปะ สถาปัตยกรรมแบบจีน โดยมีวิทยากรให้ความรู้ - การแบ่งสถานที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดเล่งเน่ยยี่ 2 มีสถานที่ศึกษาพระธรรมของภิกษุ/สามเณรจีนนิกาย (ห้องเรียนวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์) มีสถานที่กราบไหว้บูชาเทพเจ้าตามความเชื่อจีน การขอพร เสริมดวง แก่ปี ชง สำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะในการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดมิ่งกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนภิเษก อนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) จำนวน 400 คน และใช้แบบสัมภาษณ์ในการ สัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการพุทธสถาน วัดจีน จำนวน 4 รูป จากนั้น นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบหา ค่าความแตกต่างแบบ t-test สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยววัด เล่งเน่ยยี่1 และเล่งเน่ยยี่2 เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 30-55 ปี รองลงมาคือ อายุ 56-65 ปี สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของ กิจการ รองลงมาคือ พนักงานเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน \$ 20,001 – 30,000 รองลงมาคือ \$ 15,001 – 20,000 มีวัตถุประสงค์ในการมาเยือน คือ เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รองลงมาคือ เพื่อเสริมดวงชะตา และมีสัญชาติเป็นชาวเอเชียตะวันออก รองลงมาคือ อาเซียน

5.1.2 ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อ เป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

จากผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมของการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่ง เรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง ส่วนด้านที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือ ด้าน บุคลากร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านแหล่งข้อมูล พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน มากที่สุด รองลงมาคือ วัดมีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว

ด้านสถานที่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมที่สวยงามและทรงคุณค่าแก่การเรียนรู้ มากที่สุด รองลงมาคือ วัดมีอาคารจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องราวสำคัญทางศาสนา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้

ด้านบุคลากร พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีบุคลากรทำหน้าที่พานักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด มากที่สุด รองลงมาคือ วัดมีบุคลากรทำหน้าที่ให้คำแนะนำและให้บริการข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมในสถานที่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีพื้นที่/สถานที่ ในการปฏิบัติธรรม มากที่สุด รองลงมาคือ วัดมีสถานที่ให้ประชาชนเข้าเยี่ยมชมประวัติความเป็นมา

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีการส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้าและเรียนรู้เพิ่มเติมผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ เฟสบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม เว็บไซต์ มากที่สุด รองลงมาคือ วัดมีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการเข้าถึง/สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ของพุทธสถานผ่านสมาร์ตโฟน

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีร้านขายของที่ระลึกและวัดอุ้มงคตต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาคือ วัดมีอาคารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

ด้านการเข้าถึง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 ให้ความสำคัญกับวัดมีป้ายบอกเส้นทางและสถานที่ต่าง ๆ อย่างชัดเจน มากที่สุด รองลงมาคือ สามารถเดินทางได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกัน

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.211, 0.200, 0.265 และ 0.082 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.003, 0.045 และ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.345, 0.891, 0.195 และ 0.884 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.024, 0.006 และ 0.033 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาโทและสูงกว่า ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.434, 0.126, 0.452, 0.191 และ 0.288 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.029 และ 0.035 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ

จัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.507, 0.788, 0.064 และ 0.080 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ระดับการศึกษา และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000, 0.043 และ 0.022 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านกิจกรรมในสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า อายุ 35-50 ปี แตกต่างกับอายุ 56-65 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาตรี ส่วนสัญชาติไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.116 และ 0.208 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอาชีพ และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.010, 0.049, 0.007, 0.000 และ 0.034 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านวิธีการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาโทและสูงกว่า และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน \$ 30,001 – 50,000 แตกต่างกับ \$ 50,001 – 100,000 ส่วนอายุ และวัตถุประสงค์ในการมาเยือน ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.180 และ 0.083 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีได้แก่ เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.016, 0.034, 0.001, 0.004 และ 0.011 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า อายุ 36-50 ปี แตกต่างกับ อายุ 56-65 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาตรี อาชีพพนักงานเรียน/นักศึกษา แตกต่างกับ เกษตรกร วัตถุประสงค์ในการมาเยือนเพื่อพักผ่อน แตกต่างกับเพื่อเสริมดวงชะตา และสัญชาติยุโรป แตกต่างกับอเมริกา

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.456, 0.728, 0.127 และ 0.617 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ อาชีพ วัตถุประสงค์ในการมาเยือน และสัญชาติ แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 และ 0.045 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (0.05) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) กล่าวคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านการเข้าถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาโทและสูงกว่า ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน

5.1.3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา พบว่า

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด พบว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้สั่งการ กำกับ ติดตาม ในการมอบหมายความรับผิดชอบตามความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ของสงฆ์ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้พระในวัดดูแลในฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายโภชนาการในการฉันอาหารพระสงฆ์ สามเณร ฝ่ายบัญชี/ธุรการ และฝ่ายสารสนเทศและประชาสัมพันธ์ และมีการประชุมรายงานผลในทุก ๆ เดือน บทบาทหน้าที่ของพระภิกษุและคณะกรรมการวัดยังมีบทบาทร่วมกันในการทำงานน้อย การประสานงานยังไม่เป็นระบบตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย และคณะสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างการปกครองและบริหาร แบ่งเป็นฝ่ายงานที่มีบริบทครอบคลุมภาระงานต่าง ๆ ของวัด มีโครงสร้างการ

บริหารงานของแต่ละฝ่าย สำหรับวัดแห่งนี้ไม่มีกรรมการวัด มีเพียงชมรมย่อยตามพันธกิจ สนับสนุน

การจัดการวัดและศิษยานุศิษย์ในปัจจุบัน พบว่า การจัดการวัดแบ่งให้เจ้าหน้าที่วัด ประจำคูหาวิหารต่าง ๆ ภายในวัด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สาธุชนและศิษยานุศิษย์ที่มาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด ตลอดจนแขกผู้ใหญ่ของบ้านเมืองที่เข้ามา จัดกระถางธูปออกไปด้านนอก เพื่อให้วันธูปธบายออกและลดจำนวนการกระจายให้เหลือน้อย มีมาตรการที่หละหลวมอยู่ ความเดือดขาดของภาวะผู้นำยังไม่เด็ดเดี่ยว ความสามัคคีลดน้อยลงจากอดีต ความเป็นระบบในการงานยังไม่เป็นไปตามแบบแผนที่วางไว้ โดยเจ้าอาวาสมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ช่วยเจ้าอาวาสปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลและดำเนินงานต่าง ๆ และมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามโครงสร้างการบริหาร คณะสงฆ์ในวัดนี้โดยมากเป็นศิษย์พี่น้องอุปัชฌาย์เดียวกัน จึงเคารพให้เกียรติและร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่สำหรับพนักงานศิษย์วัดอยู่ภายใต้ความดูแลของฝ่ายบริหารงานบุคคล

การจัดการภายในวัด ด้านสถานที่ ในปัจจุบัน พบว่า ภายในวัดปัจจุบันวัดได้อำนวยความสะดวกให้สาธุชนที่มาสักการะด้วยการนำกระถางธูปออกไปด้านนอกเพื่อลดควันธูปและติดเครื่องปรับอากาศภายในเพื่อคลายร้อนให้กับสาธุชนที่มาสักการะ ด้านการจัดการบริหารสถานที่ มีจุดต่าง ๆ ภายในวัดมีความสะดวกต่อผู้มากราบไหว้และเที่ยวชมวัด เพราะภายในวัดได้ออกแบบตามหลักของวัดจีน แต่ถ้าวัดมีงานหรือเทศกาลก็จะมีการปรับเปลี่ยนสถานที่บ้างเป็นบางครั้ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาสฝ่ายสถานที่รับคำสั่งจากเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย โดยสั่งการให้พระภิกษุ สามเณร และลูกศิษย์ช่วยกันในการจัดการของวัด มีโครงสร้างด้านอาคารสถานที่ชัดเจนตามแบบจีนโบราณแบ่งเป็นเขตพุทธทาสและสังฆทาส นอกจากนี้ ยังบริหารจัดการให้เป็นพุทธสถานเชิงท่องเที่ยว เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาพุทธมหายาน ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมจีน

ในปัจจุบันวัดสามารถให้ประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า เป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมจีนทางใต้ เป็นศูนย์รวมชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล จึงมีนักศึกษาในหลายระดับเข้ามาศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ในวัดหลากหลายเรื่องราว ทั้งศิลปะ ความเชื่อในด้านต่าง ๆ ประสบการณ์การเรียนรู้มีหลายด้าน ได้แก่ เป็นวิทยากรเดินชมรอบวัด หนังสือประวัติวัด การสืบค้นใน Google ทางอินเทอร์เน็ต งานวิจัย เป็นต้น ให้ประสบการณ์สำหรับพระภิกษุ สามเณร ได้เรียนรู้ในกิจการของวัดและกิจกรรมของโรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัยที่ไปปฏิบัตินอกสถานที่ เช่น ช่วยสังคมเมื่อเกิดน้ำท่วม แนวทางการเรียนต่อ ประสบการณ์การเรียนรู้ในวัดแห่งนี้เกิดหลายมิติ โดยผ่านทางพิธีกรรม จาริต ประเพณี วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต ซึ่งเกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในปัจจุบันวัดแบ่งสถานที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า วัดเป็นสถานที่เป็นการจัดการเรียนการสอนสำหรับพระสงฆ์ สามเณร และใช้เขตพุทธทาสเป็นแหล่งเรียนรู้ ศาสนา ภาษา ศิลปะ สถาปัตยกรรมแบบจีน โดยมีวิทยากรให้ความรู้ให้ความรู้ภิกษุ สามเณร ในระดับมัธยมและอุดมศึกษา แผนอนาคตจะเปิดให้สาธุชนมาร่วมเรียนรู้ในภาษาจีน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของวัดจีน เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะจีนทางใต้ เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชาวจีนโพ้นทะเล จัดการศึกษาให้พระภิกษุ สามเณรได้ศึกษา โดยแหล่งเรียนรู้ คือ โรงเรียนมังกรกมลวาศวิทยาลัย ซึ่งมีแหล่งเรียนรู้ด้านใน เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ทัศนศึกษา : วัดมังกรกมลวาศ (เล่มเนี้ยยี่1) และ วัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่มเนี้ยยี่2) สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อแสดงความสอดคล้องได้ดังนี้

จากผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมของการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของพระครูพิทักษ์ ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑู โธม) (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึง ด้านการรักษาความปลอดภัย ด้านการตลาด และด้านนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มเชิงอุดมคติ พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมอญและเผยแพร่สู่สาธารณชน เป็นต้น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและมีผู้เชี่ยวชาญภาษาอยู่ประจำการ เป็นต้น ด้านการเข้าถึง ได้แก่ กรมทางหลวงติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติม ในจุดเชื่อมต่อหรือบริเวณทางแยก เป็นต้น ด้านการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ วัดดำเนินการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติมให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ภายในวัด เป็นต้น ด้านการตลาด ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย เป็นต้น และด้านนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติโดยเสมอภาคกัน เป็นต้น

ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านแหล่งข้อมูล ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกิจกรรมในสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอายุ 35-50 ปี แตกต่างกับ อายุ 56-65 ปี อาจเนื่องมาจากช่วงอายุ 35-50 ปี และช่วงอายุ 56-65 ปี มีความแตกต่างในด้านความคิดเห็นซึ่งในช่วงวัยที่แตกต่างกันอาจต้องการกิจกรรมที่แตกต่างกันไป และด้านการเข้าถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับ ปริญญาโทและสูงกว่า อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาชี้ให้เห็นถึงมุมมองแนวคิดที่แตกต่างกัน การได้รับความรู้จากการศึกษาที่แตกต่างกันจึงทำให้นักท่องเที่ยวยุวชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันด้วย ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์ (2554) ที่ได้ศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การเปรียบเทียบการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนตามขนาดสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ขนาดสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา พบว่า บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด พบว่า เจ้าอาวาสมีบทบาทในการปกครองพระลูกวัดให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมให้แก่สามเณร เผยแผ่หลักธรรมคำสอน ส่วนคณะกรรมการวัดมีบทบาทในการจัดการหาสิ่งของสนับสนุนที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัด การประสานงานระหว่างวัดและศาสนสถานกับหน่วยงานต่าง ๆ การบริหารจัดการวัดและศิษยานุศิษย์ในปัจจุบัน พบว่า การบริหารจัดการวัด เป็นรูปของคณะกรรมการวัด ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาส พระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่ของสงฆ์ตามพระธรรมวินัย เป็นวิทยากรในการนำชมวัด ฆราวาสจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซม อาคารต่าง ๆ ของวัด เป็นต้น ในการบริหารจัดการภายในวัด ด้านสถานที่ ในปัจจุบัน พบว่า ทั้ง 2 วัด เป็นธรรมสถานที่ผู้คนให้ความสนใจในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ เสริมดวงชะตา ด้านสถานที่มีการดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซม อย่างสม่ำเสมอ โดยมีคณะกรรมการวัดเป็นผู้ดำเนินการ การกำหนดข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในการใช้สถานที่ สำหรับนักท่องเที่ยวยุวชนและผู้เข้ามาชม วัดสามารถให้ประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือจุดต่าง ๆ ภายในวัดเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวยุวชนและประชาชนทั่วไป เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ และเป็นโรงเรียนสำหรับศึกษาพระธรรมวินัยของภิกษุ/สามเณร ในส่วนของ

การแบ่งสถานที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า ทั้ง 2 วัด มีสถานที่ศึกษาพระธรรมของภิกษุ/สามเณรจีน มีสถานที่กราบไหว้บูชาเทพเจ้าตามความเชื่อจีน การขอพรเสริมดวง แก้ปิ้ง สำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป มีสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา อาจเนื่องมาจากวัดทั้ง 2 แห่งเป็นสถานที่สำคัญที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และมีชื่อเสียงด้านการแก้ปิ้ง การเสริมดวง ประกอบกับทำเลที่ตั้งอยู่ในย่านคนจีนจึงทำให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมากในแต่ละวัน และบทบาทของวัดจีนจึงเป็นไปในรูปแบบของการเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านสถาปัตยกรรมจีนที่โดดเด่น ความเชื่อของผู้คนในเรื่องแก้ปิ้ง เสริมดวง เป็นต้น และยังเป็นสถานศึกษาให้แก่สามเณรอีกด้วย โดยวัดจีนและวัดต่าง ๆ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ (วุฒิพงษ์ วุฒิวิโส), อินตา ศิริวรรณ, สติน งามประโคน และวิระ สุภะ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน พบว่า วัดที่มีการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธจะนำเสนอเนื้อหาให้แก่นักท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี ความเชื่อหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้บนพื้นฐานที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการเรียนรู้ คือ เกิดจากการรับรู้ และการคิด, เกิดจากการปฏิบัติ, การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเรียนรู้ให้เข้าถึง เพื่อรู้จักตนเองอย่างแท้จริง วัดแต่ละวัดจะมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในลักษณะที่คล้าย ๆ กันคือ เรื่องห้องน้ำ ที่พัก อาหาร ลานจอดรถ ฯลฯ และการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัด ชุมชนภาครัฐ และเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ น้อยมาก อีกทั้งวัดยังขาดบุคลากรที่ชำนาญด้านภาษา และงบประมาณยังคงเป็นข้อจำกัดประการสำคัญในการพัฒนาวัด จากผลการวิจัย สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน มีองค์ประกอบหลัก คือ กระบวนการบริหารจัดการ, เหมาะสมกาลเทศะ, แหล่งเรียนรู้ และการท่องเที่ยวอาเซียน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และ วัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด ดังนั้น วัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลของวัดให้มีความชัดเจนและเอื้อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น มีเว็บไซต์ แผ่นพับ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น เพื่อนำเสนอความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ของวัดให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจีน ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม ของชาวจีน เป็นต้น รวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำที่สะอาด และมีจำนวนเพียงพอ มีที่นั่งพักสำหรับผู้มาเยี่ยมชมให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลอาจมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากและเกิดความแออัด ดังนั้น วัดควรมีมาตรการหรือระบบจัดการที่ดีเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวและผู้มาสักการะ ซึ่งจะทำให้เกิดการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยว และยังเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความคิดเห็นด้านบุคลากรอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือวัดมีบุคลากรทำหน้าที่ให้คำแนะนำและให้บริการ ข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 อาจจะต้องขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลหรือคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ซึ่งวัดควรมีการพัฒนาบุคลากรของวัด เช่น พระภิกษุ สามเณร หรือศิษยานุศิษย์ ในการเป็นวิทยากรแนะนำสถานที่ต่าง ๆ หรือระเบียบกฎเกณฑ์ของวัด โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง หรืออาจนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการแนะนำ บริการ ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสืบค้นด้วยตนเอง เช่น มีจุดสแกน QR CODE เพื่อดูข้อมูลแนะนำ สถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด วิธีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ เป็นต้น หรือวัดควรส่งเสริมให้นักเรียนในชุมชนใกล้เคียงฝึกฝนหรือมีประสบการณ์ในการเป็นวิทยากร มัคคุเทศก์ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในวัด ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะให้แก่ผู้มีจิตอาสา หรือเยาวชน ในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และได้ฝึกภาษาอีกด้วย

2. จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคล พบว่า ด้านแหล่งข้อมูล ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกิจกรรมในสถานที่ และด้านการเข้าถึงแตกต่างกัน ดังนั้น วัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจภายในวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา เช่น การจัดทำห้องสมุดเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศาสนา พิพิธภัณฑสถานเพื่อแสดงนิทรรศการหรือให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับวัดจีน และ

ควรมีการพัฒนาช่องทางการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของวัดสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ เช่น บริการเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงวัดได้สะดวกและง่ายขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดไทย และวัดจีน ในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษา การพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในลักษณะกลุ่มตัวแปร
3. ควรมีการศึกษา ภาวะผู้นำตามหลักธรรมเพื่อพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรรมิกา คำดี. (2558). วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(2):175-191.
- เกษม คำบุตดา. (2550). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คำ วงศ์เทพ. (2554). *การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อยสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ฉันทิช วรรณถนอม. (2552). *การวางแผนและการจัดนำเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิรัตน์เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ณัฐวรรณ สัจจรัมย์ย์. (2561). *การจัดการการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาของวัดพระพุทธบาท วัดศาลาแดง และวัดพระพุทธฉาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ พระครูวิฑิต ศาสนทร และชาติ ภัคดี. (2560). *การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. *วารสารบัณฑิตวิจัย* 9(1):115-129.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2555). *การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขา จินจังหวัดราชบุรี*. *วารสารวิทยบริการ* 24(2): 143-156.
- นาวา วงษ์พรม. (2560). *แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ประสิทธิ์ พิทักษ์คชวงศ์. (2554). *การจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระครูพิทักษ์ศีลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโต). (2561). *การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวิมลศิลปกิจ (เรื่องฤทธิ์ ธนปญโญ) นายฤทธิ์ชัย แกมนาค และนายนเรศร์ บุญเลิศ. (2555). *การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงราย*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์วรวิทย์ เขมปญโญ (คงจันทร์). (2561). *การส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน วัดอุทัยธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์ (วุฒิพงษ์ วุฑฒิวโรโส) อินตา ศิริวรรณ สีน งามประโคน และวิระ สุภะ. (2561). การพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 6(4):1594-1606*.
- พระครูสุจิตร์ธนากร (วฑฒจิตโต) และบุญเชิด ชานีศาสตร์. (2557). การบริหารจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ 1(2) : 188-199*.
- พระครูโสภิตปญญากร (กล้า กตปญโญ) และพระครูโสภาสนนทกิตดี. (2558). *บทบาทของวัดในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธฤติ รุ่งชัยวิฑูร. (2557). รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการ เพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 3(1):65-88*.
- พระมหาอำนาจ ปวฑฒโน. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 11(1):183-197*.
- วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ. (ม.ป.ป.). *รูปแบบการท่องเที่ยว*. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://tourismatbuu.wordpress.com/ความรู้เบื้องต้นการท่องเที่ยว/รูปแบบการท่องเที่ยว>.
- สมภพ ศรานุกรักษ์. (2559). *แนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราชให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *รายงานการประชุมคณะกรรมการฝ่ายบูรณะและพัฒนาวัดกองพุทธศาสนสถาน พ.ศ.2550 ครั้งที่ 2/2550*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *เอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2547*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้*. กรุงเทพฯ.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2548). การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 5(1), 38.

สุวิทย์ มูลคำ. (2549). *กลยุทธ์การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. (2556). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัด ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่น. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 5(1).

ภาษาต่างประเทศ

Jaeyeon Choe, Michael Blazey and Ondrej Mitas. (2015). Motivations of non-Buddhists visiting Buddhist temples. *Current Issues in Tourism Journal*, 18(1).

Jarolimek. (1969). *Social Studies in Elementary Education*. 3rd ed. New York : The Macmillan.

Nichols, Mark. (1971). "Community Resources for School," *Encyclopedia of Education*. 2(1): 341-347; February 1971.

Ramirez,Emiliano C. (195. *Some Community School Practices*. Quezan city : National Printing. Sutchai

Wei Wang. (2011). *Explore the Phenomenon of Buddhist Temple Stay in South Korea for Tourists*. Theses, Graduate College University of Nevada, Las Vegas.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน
เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1)
และวัดบรมราชากาญจนภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2)

.....

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของนักศึกษา ผลการศึกษาไม่มีผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดที่มีต่อการบริหารจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ข้อมูลและความคิดเห็นของท่านจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้ศึกษาจึงขอให้ท่านกรุณาตอบคำถามตามความเห็นที่แท้จริงเพื่อผลการวิจัยจะได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และขอขอบคุณที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาติดที่มีต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ
นักศึกษาศาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 20-35 ปี 36-50 ปี
 56-65 ปี 66 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโทและสูงกว่า
4. อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 พนักงานเอกชน ประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ
 เกษตรกร อื่นๆ.....
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า \$ 10,000 \$ 10,001 - 15,000
 \$ 15,001 - 20,000 \$ 20,001 - 30,000
 \$ 30,001 - 50,000 \$ 50,001 - 100,000
 \$ 100,001 ขึ้นไป
6. วัตถุประสงค์ในการมาเยือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 เพื่อพักผ่อน เพื่อการศึกษาเรียนรู้
 เพื่อกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเสริมดวงชะตา
 อื่นๆ.....
7. สัญชาติ เอเชียตะวันออก อาเซียน
 เอเชียใต้ ยุโรป
 อเมริกา เอเชียกลาง
 แอฟริกา

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน
เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. ด้านแหล่งข้อมูล					
1.1 วัดแห่งนี้มีบุคลากรของวัดให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานที่เรียนรู้ต่างๆ ภายในวัด					
1.2 วัดแห่งนี้มีป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว					
1.3 วัดแห่งนี้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน					
2. ด้านสถานที่					
2.1 วัดแห่งนี้มีสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมที่สวยงามและทรงคุณค่าแก่การเรียนรู้					
2.2 วัดแห่งนี้มีอาคารจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องราวสำคัญทางศาสนา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้					
2.3 วัดแห่งนี้มีโบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศาสนา					
3. ด้านบุคลากร					
3.1 วัดแห่งนี้มีบุคลากรทำหน้าที่พานักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ ภายในวัด					
3.2 วัดแห่งนี้มีบุคลากรทำหน้าที่ให้คำแนะนำและให้บริการข้อมูลต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว					

การบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
4. ด้านกิจกรรมในสถานที่					
4.1 วัดแห่งนี้มีพื้นที่ให้ประชาชนมากราบไหว้					
4.2 วัดแห่งนี้มีพื้นที่/สถานที่ ในการปฏิบัติธรรม					
4.3 วัดแห่งนี้มีสถานที่ให้ประชาชนเข้าเยี่ยมชมประวัติ ความเป็นมา					
5. ด้านวิธีการบริหารจัดการ					
5.1 วัดแห่งนี้มีสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบทั้งสื่อ สิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการนำเสนอข้อมูล เรื่องราวต่างๆ ของพุทธสถาน					
5.2 วัดแห่งนี้มีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการ เข้าถึง/สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ ต่างๆ ของพุทธสถานผ่านสมาร์ตโฟน					
5.3 วัดแห่งนี้มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการ ค้นคว้าและเรียนรู้เพิ่มเติมผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ เฟสบุ๊ค ไลน์ อินสตราแกรม เว็บไซต์					
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
6.1 ภายในวัดแห่งนี้มีร้านขายของที่ระลึกและวัตถุ มงคลต่างๆ					
6.2 ภายในวัดแห่งนี้มีที่นั่งพักระหว่างทางเพียงพอ					
6.3 ภายในวัดแห่งนี้มีห้องน้ำสะอาด					
6.4 ภายในวัดแห่งนี้มีอาคารที่เหมาะสมกับการปฏิบัติ กิจกรรมทางศาสนา					

การบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
7. ด้านการเข้าถึง					
7.1 วัดแห่งนี้สามารถเดินทางได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว					
7.2 วัดแห่งนี้มีป้ายบอกเส้นทางและสถานที่ต่างๆ อย่างชัดเจน					
7.3 สถานที่ต่างๆภายในวัดแห่งนี้มีความสะดวกในการเดินชมสถานที่ต่างๆ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม

Questionnaire

Topic : Opinions of Foreign Tourists on Chinese Temples Buddhism

Management to Become a Religious Tourism Learning Place.

Case Study : Wat Mangkorn Kammalawas (Leng Nuei Yee1) and

Wat Borom Racha Kanchanapisek Anusorn (Leng Nuei Yee2)

.....

EXPLANATION

1 . This questionnaire has been prepared to engage in a research of Opinions of Foreign Tourists on Chinese Temples Buddhism Management to Become a Religious Tourism Learning Place Case Study : Wat Mangkorn Kammalawas (Leng Nuei Yee1) and Wat Borom Racha Kanchanapisek Anusorn (Leng Nuei Yee2)

2 . The questionnaire is divided into 3 parts. Please answer all questions as accurately as possible.

3. Please mark ✓ in each that match to your answer

Part 1 : Personal information

1. Gender	☐ Male	☐ Female
2. Age	☐ 20-35 Years old	☐ 36-55 Years old
	☐ 56-65 Years old	☐ More than 66 Years old
	☐ Lower than bachelor degree	☐ Bachelor degree
3. Education	☐ Master degree and higher than	
4. Occupation	☐ Student	☐ Government service / State
	☐ Private staff	☐ Business owner
	☐ Farmer	☐ Other:
5. Average annual income	☐ Lower than \$ 10,000	☐ \$ 10,001 - 15,000
	☐ \$ 15,001 – 20,000	☐ \$ 20,001 – 30,000
	☐ \$ 30,001 – 50,000	☐ \$ 50,001 – 100,000
	☐ More than \$ 100,001	

6. Purpose of visiting (Can answer more than 1 question)

- To rest
- To pay homage to sacred objects
- Other:
- To Learning
- To strengthen the fortune

7. Region of tourist

- East Asia
- South Asia
- America
- Africa
- Asean (AEC)
- Europe
- Middle East

Part 2 : Opinions of Foreign Tourists on Chinese Temples Buddhism Management to Become a Religious Tourism Learning Place

Chinese Temples Buddhism Management to Become a Religious Tourism Learning Place	Level of Opinions				
	Extremely satisfy	Very satisfy	Satisfy	Slightly satisfy	Hardly satisfy
	5	4	3	2	1
1. Data source					
1.1 This temple has temple personnel providing information about various learning places within the temple.					
1.2 This temple has a signboard explaining various learning resources for tourists.					
1.3 This temple has learning resources about important religious sites from the Buddhist era to the present.					
2. Place					
2.1 This temple has beautiful architecture and painting that is worth learning.					

Chinese Temples Buddhism Management to Become a Religious Tourism Learning Place	Level of Opinions				
	Extremely satisfy	Very satisfy	Satisfy	Slightly satisfy	Hardly satisfy
	5	4	3	2	1
2.2 This temple has an exhibition building about important religious stories for tourists to learn.					
2.3 This temple has antiquities and religion. Is a learning center that is important in history, archeology, or religion.					
3. Staff					
3.1 This temple has personnel responsible for taking tourists to visit various places within the temple.					
3.2 This temple has personnel to give advice and provide information for tourists.					
4. Activity area					
4.1 This temple has an area for people to pay obeisance.					
4.2 This temple has an area / place In Dharma practice.					
4.3 This temple has a place for people to visit the history.					
5. Management					
5.1 This temple has a variety of learning materials, both publications and electronic media. In presenting information Various stories of Buddhist temples.					
5.2 This temple has facilitated users to access / search for information resources and various learning media. Of the Buddhist temple via smartphone.					

Chinese Temples Buddhism Management to Become a Religious Tourism Learning Place	Level of Opinions				
	Extremely satisfy	Very satisfy	Satisfy	Slightly satisfy	Hardly satisfy
	5	4	3	2	1
5.3 This temple encourages research and additional learning through various media such as brochures, Facebook LINE, Instagram, website.					
6. Facilities					
6.1 This temple has shops selling souvenirs and various sacred objects.					
6.2 This temple has enough seating on the way.					
6.3 This temple has clean bathrooms.					
6.4 This temple has buildings that are suitable for religious activities.					
7. Access side					
7.1 This temple can travel easily, quickly and conveniently.					
7.2 This temple has clear signs and directions.					
7.3 Various places within this temple are convenient for walking around.					

Part 3 : Opinion and Additional suggestions

.....

.....

.....

.....

Thank

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน
เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1)
และวัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2)

.....

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำสารนิพนธ์ เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่2) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลและความเห็นของท่านตามความเป็นจริง ซึ่งคำตอบของท่านจะใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์

พระศรัณย์ ช้างกุล

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว
คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คำชี้แจง ขอให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. อายุพรรษา.....
4. ชื่อที่อยู่ปัจจุบันวัด.....
5. ระดับการศึกษาที่สำเร็จหรือกำลังศึกษาอยู่ ทางสามัญ.....
ทางธรรม..... ทางบาลี.....
6. ตำแหน่งหน้าที่.....
7. ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่.....ปี
8. วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์...../...../.....
9. เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....น. ยุติการสัมภาษณ์.....น.

**ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การ
ท่องเที่ยวเชิงศาสนา**

2.1 ในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ในปัจจุบันการบริหารจัดการวัดและศิษยานุศิษย์ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ในปัจจุบันการบริหารจัดการภายในวัด ด้านสถานที่ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ในปัจจุบันวัดสามารถให้ประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 ในปัจจุบันวัดแบ่งสถานที่ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

พระศรีบุญ ช้างกุล

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชา นวัตกรรมและการจัดการเอกภาษาจีน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

บรรพชิต จำพรรษาอยู่วัดบรมราชากาญจนานิกะ

อนุสรณ์ (เล่งเน่ยยี่2) เป็นครูพระสอนห้องเรียน

วัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ โรงเรียน

มังกรกมลทวารวดีวิทยาลัย โรงเรียนพระปริยัติกลุ่มที่ 13

และเป็นหัวหน้าฝ่ายงานปกครองดูแลสามเณร

รองหัวหน้าฝ่ายงานบุคคล

สถานที่ทำงาน

วัดบรมราชากาญจนานิกะอนุสรณ์ (เล่งเน่ยยี่2)

จังหวัดนนทบุรี

